

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM
POLİTİKA BELGESİ**

2024

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	6
2. Türkiye'nin Nüfus Dinamikleri	7
3. Mesleki Eğitim ve İş Gücü Piyasası	8
4. Türk Millî Eğitim Sistemi	9
4.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	9
4.2. Eğitim Yönetimi Yapısı	10
4.3. Eğitim Sistemi Sayısal Verileri	11
4.4. Mesleki ve Teknik Eğitim	12
4.5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	12
4.6. Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim	19
4.7. Yükseköğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Eğitim	19
4.8. Mesleki Yeterlilik Belgelendirme Süreci	20
5. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi Hazırlama Süreci	21
6. Mesleki ve Teknik Eğitimde Temel Sorun Alanları	21
6.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim ve Farkındalık ile İlgili Sorunlar	22
6.2. Eğitim Ortamları ile İlgili Sorunlar	22
6.3. Öğretim Programları ile İlgili Sorunlar	23
6.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Paydaş İş birliği ile İlgili Sorunlar	24
6.5. Eğitici Profili ve Kaynağı ile İlgili Sorunlar	24
6.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdama Geçişi ile İlgili Sorunlar.....	24
7. Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelecek Perspektifi ve Yapılacak Çalışmalar.....	25
7.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim	27
7.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde İyileştirme	29
7.3. Mesleki ve Teknik Eğitim ile İstihdama Hazırlık	31
8. İzleme ve Değerlendirme.....	35
Kaynaklar	36
Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi Stratejiler ve Sorumluluk Tablosu	37

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Eğitim Durumlarına Göre İşgücü İstatistikleri.....	8
Tablo 2. 2022-2023 Eğitim ve Öğretim Yılı Örgün Eğitim Verileri	11
Tablo 3. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul, Program ve Belge Türleri.....	13
Tablo 4. Anadolu Teknik Programı Toplam Ders Saatleri ve Oranları	14
Tablo 5. Anadolu Meslek Programı Toplam Ders Saatleri ve Oranları	14
Tablo 6. Mesleki Eğitim Merkezi Toplam Ders Saatleri ve Oranları	15
Tablo 7. Meslek Alanı ve Dal Sayıları	16
Tablo 8. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu İstatistikleri	18

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	10
Şekil 2. Eğitim Yönetimi Yapısı	11
Şekil 3. Anadolu Teknik Programı	13
Şekil 4. Anadolu Meslek Programı	14
Şekil 5. Mesleki Eğitim Merkezi Programı	15
Şekil 6. Modüler Yapı.....	34

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yıllara Göre Çocuk Nüfus Projeksiyonu ve Nüfus Piramidi	7
Grafik 2. Mezun olunan program türüne göre istihdam durumu (25-34 yaş).....	9

KISALTMALAR

AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OSBÜK	Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSB	Savunma Sanayii Başkanlığı
STB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
TOB	Tarım ve Orman Bakanlığı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
UAB	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
UMS	Ulusal Meslek Standardı
UY	Ulusal Yeterlilikler
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TANIMLAR

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi: Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2008 yılında kabul edilen ve her tür yeterlilik için farklı ulusal yeterlilik çerçeveleri arasında bir tür çeviri aracı işlevi gören, sekiz seviyeli ve öğrenme kazanımlarına dayalı çerçevedir.

Beceri Eğitim Merkezi: Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini alacakları merkezlerdir.

İstihdam Oranı: İstihdamın, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır.

İstihdam: Referans haftasında en az bir saat iktisadi faaliyette bulunan ve bu faaliyetinden gelir elde eden (ücretsiz aile işçileri dâhil) veya geçici olarak başında bulunmadıkları bir işi olan kişilerden işi ile bağlantısı devam edenlerden oluşmaktadır.

İşgücü: Referans dönemi içinde ekonomik mal ve hizmetlerin üretimi için emek arzında bulunan çalışma çağındaki nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılma Oranı: İşgücünün, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır.

İşletme: Mal ve hizmet üreten kamu ve özel kurum, kuruluş ve işyerleridir.

İşletmelerde Mesleki Eğitim: Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme/kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarıdır.

İşsizlik Oranı: İşsiz nüfusun işgücü içindeki oranıdır. $(İşsiz/İşgücü)*100$

Kalite Güvence Sistemi: Belirlenmiş iç ve dış kalite standartları ile uyumlu kalite ve performans süreçlerini tam olarak yerine getirildiğine ilişkin güvence sağlayabilmek için hedeflerin belirlenmesi, süreçlerin kontrolü, sonuçların değerlendirilmesi ve iyileştirmelerin yapılmasından oluşan planlı ve sistematik faaliyetler döngüsüdür.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Kurumsal olmayan nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapisane, kışla vb. yerlerde ikâmet edenler dışında kalan nüfustur.

Meslek Alanı: Ortak özelliklere sahip birden fazla meslek dalını içeren; bilgi, beceri, tutum, davranış ve istihdam olanağı sağlayan alandır.

Meslek Dalı: Bir meslek alanı içinde yer alan ve belirli konularda uzmanlaşmaya yönelik bilgi, beceri, tutum, davranış gerektiren ve istihdam olanağı sağlayan iş kollarından her biridir.

Mesleki Eğitim: Bireylere bir mesleğe ilişkin bilgi, beceri ve yetkinlikler ile iş alışkanlıkları kazandıran eğitimidir.

Modül: Bir meslek alanının öğretim programında kendi içinde bir bütün, tek başına öğretilebilir/öğrenilebilir içeriğe sahip olan, kendi alanındaki diğer program birimleriyle bütünleşerek daha geniş mesleki işlevler grubu oluşturma özelliği gösteren, gerektiğinde bir sertifikayla belgelendirilerek istihdam yeterliliği kazandıran program birimidir.

Net Okullaşma Oranı: İlgili öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ortanca Yaş: Nüfusu oluşturan kişilerin yaşları, küçükten büyüğe doğru sıralandığında ortada kalan kişinin yaşıdır.

Önceki Öğrenme: Örgün eğitim, yaygın eğitim ve/veya serbest öğrenme yoluyla edinilen öğrenme kazanımlarıdır.

Sektörel Kümelenme: Belirli bir coğrafi bölgede, belirli bir sektördeki değer zincirinde yer alan firmaların, destekleyici kuruluşların ve araştırma kurumlarının ortak akıl ile belirledikleri hedeflere ulaşmak için yaptıkları sürdürülebilir örgütlü faaliyetlerdir.

Sektörel Mükemmeliyet Merkezi: Mesleki ve teknik eğitim ile sektörler arasındaki bağı kurarak öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimini sağlayan ve sektörde yaşanan gelişmelere öğretmenlerin uyumunu artıracak merkezlerdir.

Serbest Öğrenme: Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen eğitimle edinilmeyen bir amaç veya niyet olmaksızın kazanılan öğrenmeden, bilinçli ve niyetlenmiş öğrenmeye kadar deneyime dayalı her türlü öğrenmedir.

Sertifika: Eğitim ve iş gücü gereksinimi doğrultusunda ilgili meslek kuruluşlarıyla birlikte meslek standartlarına uygun olarak belirli bir meslek için gerekli yeterliliklerin kazandırıldığını gösteren belgedir.

Staj: Öğrencilerin öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmeleri, sektörü tanımaları, iş hayatına uyumları, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmeleri amacıyla işletmede yaptıkları mesleki çalışmadır.

Teknik Eğitim: Belirli bir teknolojiyi, uygulamayı, ürünü ve hizmeti; tasarlamak, geliştirmek, uygulamak, desteklemek veya işletmek için gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandıran eğitimidir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, mesleki, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir.

Ulusal Meslek Standardı: Bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normlardır.

Ulusal Yeterlilik: Ulusal ya da uluslararası meslek standartları temel alınarak hazırlanan, öğrenme, ölçme-değerlendirme amacıyla kullanılan, bireylerin mesleğini başarı ile icra etmesi için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve yetkinlikler ile bu bilgi, beceri ve yetkinlikleri kanıtlamaları için nasıl bir ölçme ve değerlendirme sürecinden geçmeleri gerektiğini açıklayan teknik dokümanlardır.

1. Giriş

Ekonomik ve sosyal dinamikleri etkileme potansiyeli bakımından değerlendirildiğinde mesleki ve teknik eğitim, ülkelerin ekonomik kalkınması ve toplumsal refahın artırılmasında önemli bir role sahiptir. Kalkınmanın sürdürülebilir kılınmasında ve toplumsal refahın sağlanmasında en önemli güçlerden birisi kuşkusuz nitelikli insan kaynağıdır. Mesleki ve teknik eğitimin rolü özellikle nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesinde öne çıkmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim, bireylerin iş gücü piyasasına katılmaları için gerekli bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmaktadır. Aynı zamanda bireylerin kariyer geçişlerini başarıyla yönetebilmeleri için yaşam boyu beceri edinmelerini sağlamaktadır.

Özünde bir meslek edindirme faaliyeti olarak tanımlanabilecek olan mesleki ve teknik eğitim, tüm sektörler üzerindeki etkisinin yanı sıra kişilerin sosyal rollerini de belirlemesi açısından çok paydaşlı açık bir sistemdir. Meslek sahibi olmak, bireylerin sadece ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kişiyi bir meslek ağına dâhil eder ve toplum içinde saygınlık kazanmalarına yardımcı olur. Bir mesleğe sahip olmak, kişilerin sosyal kimliklerini güçlendirir ve onları topluma daha sıkı bağlar. Meslek sahibi bireyler, sahip oldukları bilgi ve becerilerle topluma katkıda bulunur, bu da sosyal dayanışmayı ve toplumsal refahı artırır. Ayrıca, meslek sahibi olmak, bireylerin özgüvenlerini artırır ve sosyal etkileşimlerinde daha aktif ve etkili olmalarını sağlar.

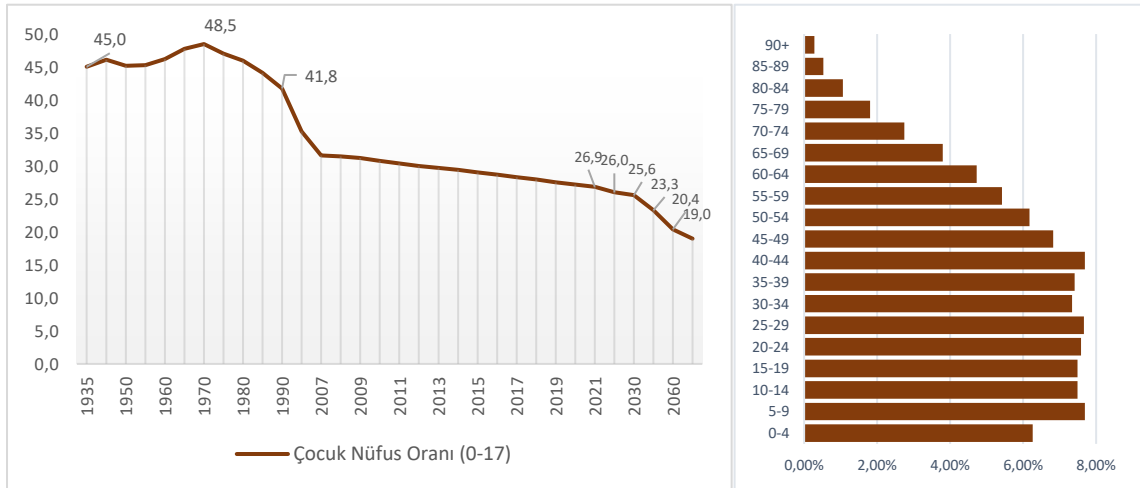
Türkiye, genç nüfus yoğunluğu açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin ülkenin ekonomik kalkınma sürecine katkı sağlayabilmesi ve toplumun ekonomik ve sosyal refahının artması, gençlere eşit fırsatlar sunan nitelikli eğitimin erişilebilirliğine bağlıdır. Özellikle mesleki ve teknik eğitim, gençlerimizin üretim süreçlerine katılmasını sağlayacak kilit süreçlerin başında gelerek bireylere istihdam edilmelerini kolaylaştıracak bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmaktadır. Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınması için önemli olan iş gücü piyasasının nitelikli insan gücüne olan ihtiyacının karşılanmasında mesleki ve teknik eğitimin hayati bir konumda olmasının yanında, bireyin mesleğe yönelmesi ve eğitimini aldığı meslek alanında istihdamı da mesleki ve teknik eğitimin hedeflerini oluşturmaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumunun ve sorun alanlarının ortaya konulması ile mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlık aşamasında mesleki ve teknik eğitim sürecini etkileyen üst politika dokümanları incelenmiş, bu sürecin etkilediği ve etkilendiği paydaşlarla istişare toplantıları yapılarak sorun ve çözüm stratejilerine odaklanılmıştır.

2. Türkiye'nin Nüfus Dinamikleri

1. Nüfus dinamikleri, ülkelerin eğitim sistemine önemli etkilerde bulunabilmektedir. Özellikle nüfusun büyüklüğü, yaş profili ve coğrafi dağılımı eğitim sistemlerini şekillendiren temel faktörlerdendir. Genç nüfusa sahip ülkelerin okul çağındaki daha fazla çocuğu eğitim sistemine entegre etme sorumluluğunu taşıması, eğitim kaynaklarının dağıtımını ve okulların altyapısının geliştirilmesini gerektirmektedir. Nüfus dinamiklerinin dikkate alınması, eğitim politikalarının etkili bir şekilde planlanması ve uygulanması için kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, özelden mesleki ve teknik eğitimi de içine alacak şekilde eğitim alanında ortaya konulacak politika ve stratejiler, eğitimin hedef kitlesini oluşturan nüfusun mevcut durumu ve gelecek eğilimleriyle doğrudan ilişkilidir.
2. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2024 verilerine göre, 2023 yıl sonu itibarıyla Türkiye nüfusu 85 milyon 372 bin 377 kişidir. Bunun 22 milyon 206 bin 34'ünü çocuklar (Birleşmiş Milletler tanımına göre 0-17 yaş) oluşturmaktadır. 0-17 yaş grubunu içeren çocuk nüfus, 1970 yılında toplam nüfusun %48,5'ini oluştururken bu oran 1990 yılında %41,8 ve 2023 yılında %26,0 olduğu görülmektedir. Grafik 1'de yer alan nüfus projeksiyonlarına göre; çocuk nüfus oranının 2025 yılında %26,6, 2030 yılında %25,6, 2040 yılında %23,3, 2060 yılında %20,4 ve 2080 yılında %19,0 olacağı öngörülmektedir. 2023 yılı nüfusun yaş gruplarına dağılımını gösteren nüfus piramidi incelendiğinde, doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalmaya bağlı olarak yaşlı nüfusun arttığı ve ortanca yaşın yükseldiği görülmektedir. Ortanca yaş, 2022 yılında 33,5 iken 2023 yılında 34'e yükselmiştir. Bu durum önümüzdeki dönemde yaşlı nüfusun çalışabilirliğini artırmaya yönelik politikaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Grafik 1. Yıllara Göre Çocuk Nüfus Projeksiyonu ve Nüfus Piramidi

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Çocuk, 2023, TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023

3. Nüfus dinamikleri incelendiğinde her ne kadar doğurganlık ve ölüm hızlarındaki azalmaya bağlı olarak yaşlı nüfusun arttığı ve ortanca yaşın yükseldiği görülsede mevcut durumda Türkiye'nin genç bir nüfusa sahip olduğu ve uzun dönemde genç bir nüfusa sahip olmaya devam edeceği söylenebilir.
4. TÜİK uluslararası göç istatistiklerine göre 2022 yılında Türkiye'den yurt dışına göç eden kişi sayısının bir önceki yıla göre %62,3 artarak 466 bin 914 olduğu görülmektedir. Göç eden nüfusun %55,7'sini erkekler, %44,3'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye'den

yurt dışına giden nüfusun 139 bin 531'ini Türk vatandaşları, 327 bin 383'ünü ise yabancı uyruklular oluşturmaktadır. Türkiye'den göç eden nüfusun yaş gruplarına bakıldığında, en fazla göç edenlerin %15,8 ile 25-29 yaş grubunda olduğu görülmekte olup bu yaş grubunu %13,4 ile 30-34 ve %12,8 ile 20-24 yaş grubu izlemektedir (TÜİK, 2023).

5. Türkiye, çocuk nüfus oranı ve çalışma çağındaki nüfusu ile demografik açıdan önemli fırsatlara sahiptir. Ekonomik ve sosyal kalkınma bakımından oldukça önemli olan bu fırsatın değerlendirilmesi ancak toplumun her kesimine eşit fırsatlar sunan, beklentilere duyarlı, yenilikçi ve nitelikli eğitim imkânlarının sağlanması, kişilerin bu imkanlara yönlendirilmesi ve eğitimi talep etmesi ile mümkündür. Türkiye'nin genç nüfusa sahip olması, bu nüfusu fırsat ve imkân eşitliği temelinde nitelikli bir mesleki ve teknik eğitimle buluşturma sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir.

3. Mesleki Eğitim ve İş Gücü Piyasası

6. Mesleki ve teknik eğitimin temel amaçlarından birisi, bireylere güncel mesleki bilgi, beceri ve yetkinlikler kazandırarak onların iş gücü piyasasına geçişini ve istihdam edilebilirliğini artırmaktır. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim almış kişilerin iş gücüne katılımları ve istihdam edilmelerinin daha kolay olması beklenmektedir. TÜİK tarafından yayımlanan iş gücü istatistikleri incelendiğinde ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim alanların iş gücüne katılımda ve istihdam edilmede avantajlı oldukları görülmektedir. Tablo 1'de yer alan bilgilere göre, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının iş gücüne katılma ve istihdam oranı, genel ortaöğretim mezunlarına oranla daha yüksek iken işsizlik oranları daha düşüktür (TÜİK, 2024).

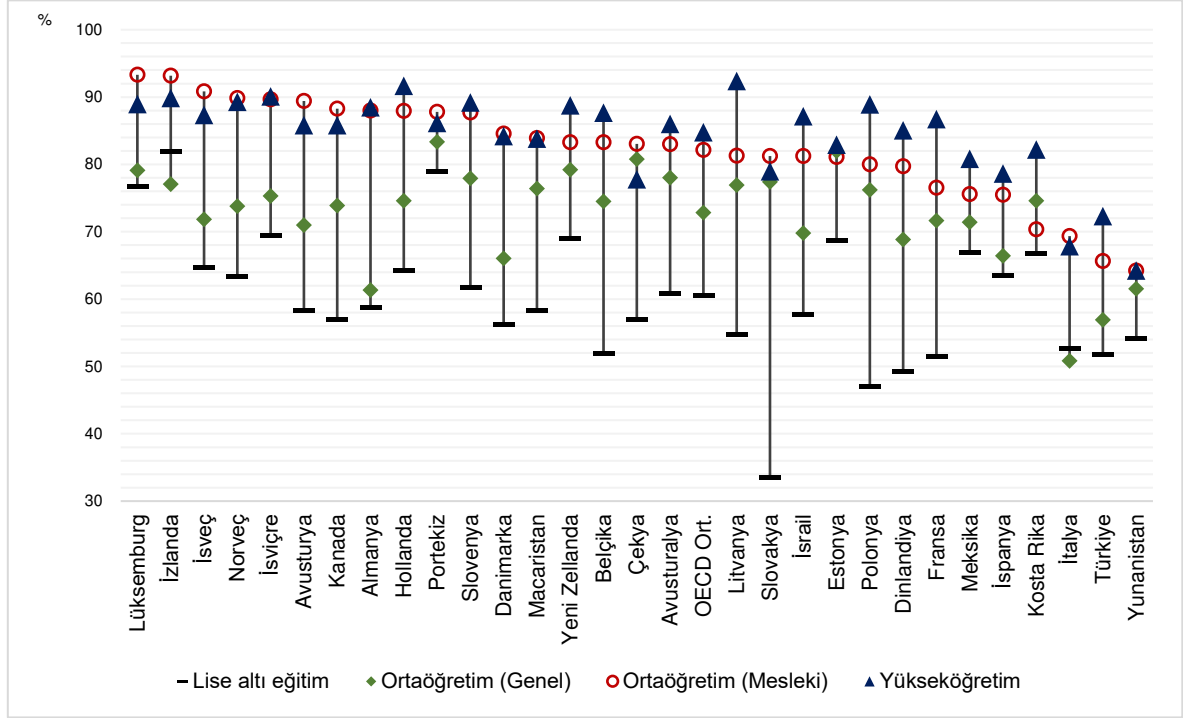
Tablo 1. Eğitim Durumlarına Göre İşgücü İstatistikleri

Eğitim Durumu	İş gücüne katılma oranı	İstihdam oranı	İşsizlik oranı
Lise altı eğitimliler	45,9	42,1	8,1
Lise	56,2	49,4	12,1
Mesleki veya teknik lise	67,6	60,7	10,1
Yükseköğretim	77,4	69,8	9,8

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2023-Yıllık

7. Mesleki ve teknik eğitim, okul ve iş yeri tabanlı öğrenme yoluyla çeşitli meslek alanlarında beceri gelişimini sağlayarak okuldan işe geçişi desteklemektedir. İyi tasarlanmış mesleki ve teknik eğitim sistemleri, iş dünyasının değişen koşullarında hem gençlerin iş piyasasına geçişini kolaylaştırmakta hem de istihdamda olanlar için iş gücü piyasasındaki geçişlerini desteklemektedir. Bu bağlamda birçok ülkede mesleki ve teknik eğitim alan gençlerin istihdam oranlarının genel programlardan mezun olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Grafik 2). Bazı ülkelerde ise mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam oranları, yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları ile yaklaşık olarak aynıdır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim istihdama geçişi kolaylaştırarak lise eğitiminden sonra iş bulmak için geçen süreyi kısaltmakta, çalışanların ortalama olarak genel lise programlarına göre daha yüksek ücretler almasını sağlamakta ve kalıcı istihdamda bulunma olasılıklarını artırmaktadır (OECD, 2020).

Grafik 2. Mezun olunan program türüne göre istihdam durumu (25-34 yaş)

Kaynak: OECD, 2020 Education at a Glance 2020

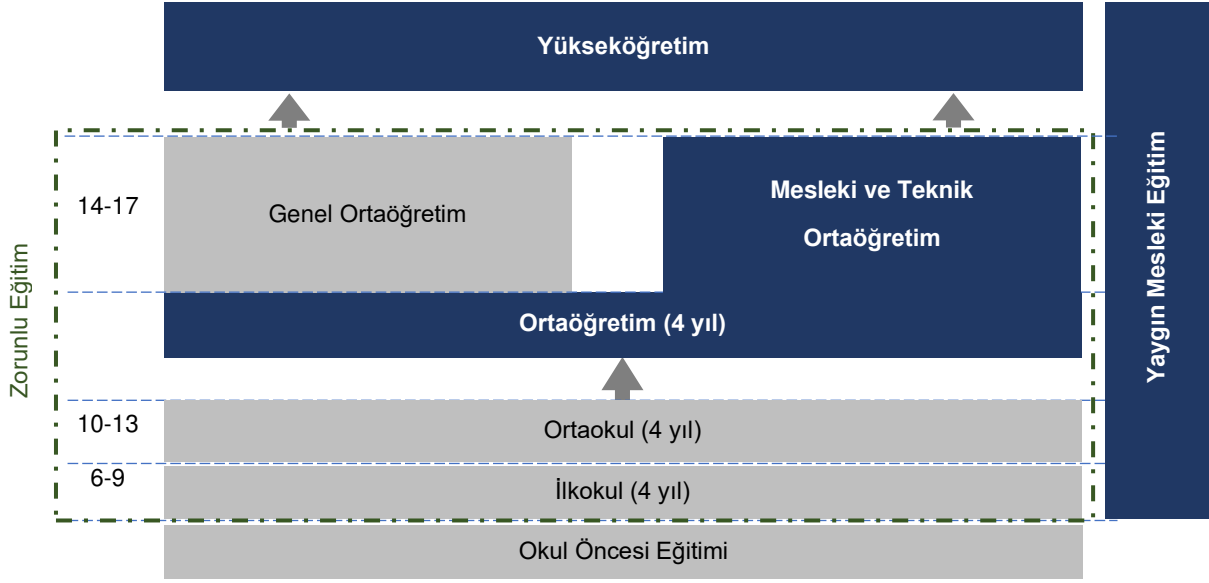
8. Mesleki ve teknik eğitim alanlarının iş gücüne katılımı ve istihdamına yönelik bu veriler ışığında mesleki ve teknik eğitimin bireyleri istihdama hazırlama ve istihdam edilmelerini kolaylaştırmada önemli bir rol üstlendiği ve böylece kişilerin toplumsal rollerini daha etkin yerine getirmelerini güçlendirdiği değerlendirilmektedir.

4. Türk Millî Eğitim Sistemi

4.1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

9. Türkiye’de millî eğitim sistemi 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile yapılandırılmıştır. Eğitim sistemi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşur. Yaygın eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü içerir.
10. Türkiye’de zorunlu eğitim, 11 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ilköğretim ve ortaöğretime kapsayacak şekilde kesintisiz 12 yıl olarak düzenlenmiştir. İlköğretim kademesi dört yıl süreli zorunlu ilkokul ve dört yıl süreli zorunlu ortaokulları ile imam-hatip ortaokulları, ortaöğretim ise ilköğretim sonrası dört yıllık zorunlu eğitim veren farklı türdeki ortaöğretim kurumlarını içerir. Ortaöğretim kademesi genel, mesleki ve teknik eğitim ile din öğretimine yönelik programlarından oluşur.
11. Yükseköğretim kurumları; üniversiteler ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler (lisans), enstitüler (lisansüstü), yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversiteye bağlı meslek yüksekokulları (ön lisans) ile bir üniversiteye bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır. Yükseköğretimde ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programları bulunmaktadır. Eğitim sisteminin genel yapısı Şekil 1’de gösterilmektedir.

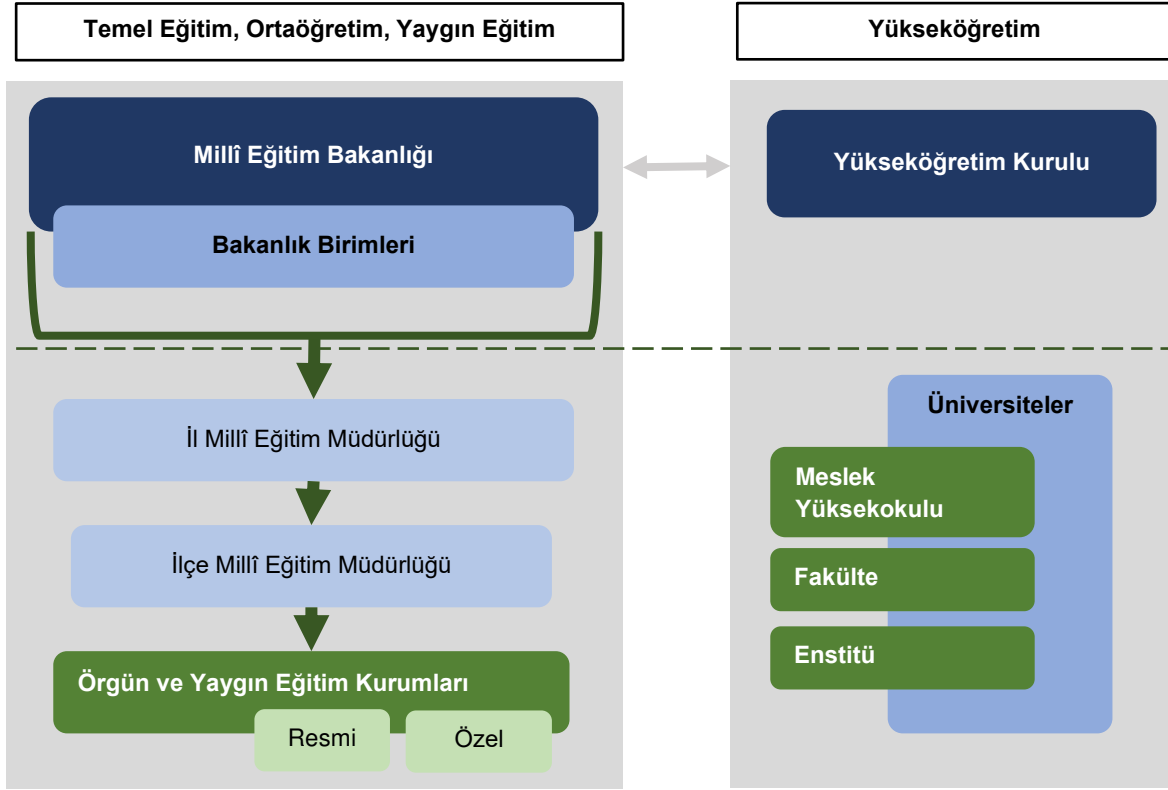
Şekil 1. Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

4.2. Eğitim Yönetimi Yapısı

12. Türkiye’de okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim ile hayat boyu öğrenmenin planlanması, uygulanması ve denetiminden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur. Bakanlığın merkez yapısı, eğitim ve öğretimin işleyişine ilişkin çeşitli fonksiyonlar ile eğitim tür ve kademeleri bazında sorumlu olan ayrı birimlerden oluşur. Bakanlık, eğitim ve öğretime yönelik yönetim görevini il ve ilçelerde kendisine bağlı olarak kurulan millî eğitim müdürlükleri aracılığıyla yerine getirmektedir.
13. Türkiye’de okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim ile hayat boyu öğrenme kapsamındaki eğitim ve öğretim hizmeti çok büyük oranda devlete bağlı resmî okullar aracılığıyla ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Bu okullar hem eğitim süreçleri hem de idari ve mali bakımdan devlete bağlıdır. Bunların yanı sıra özel teşebbüs tarafından kurulan özel öğretim kurumları bulunmakta ve bu okullar eğitim ve öğretim hizmetinin sunulması bakımından Millî Eğitim Bakanlığının gözetimine ve denetimine tabidir.
14. Türkiye’de yükseköğretim, merkezî bir kuruluş olan Yükseköğretim Kurulu tarafından düzenlenmekte ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine bu kurul tarafından yön verilmektedir. Üniversiteler bilimsel özerkliğe ve ayrı kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan yükseköğretim kurumlarıdır. Devlet üniversitelerinin yanı sıra kazanç amacı gütmeyen vakıflar tarafından kurulan vakıf yükseköğretim kurumları da yükseköğretim alanında faaliyet göstermektedir. Eğitim yönetimi yapısı Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Eğitim Yönetimi Yapısı

4.3. Eğitim Sistemi Sayısal Verileri

15. Millî eğitim istatistiklerine göre 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında net okullaşma oranı okul öncesinde (5 yaş) %84,95, ilkokulda %93,85, ortaokulda %91,21, ortaöğretimde %91,70 ve yükseköğretimde %46,02 olarak gerçekleşmiştir. Okul, öğrenci ve öğretmen sayısı bakımından önemli bir büyüklüğe sahip olan Türkiye’de yaklaşık 75 bin örgün eğitim kurumunda 26 milyon 854 bin öğrenci öğrenim görmekte ve bu okullarda 1 milyon 340 bine yakın öğretmen ve öğretim üyesi görev yapmaktadır. Millî eğitim istatistiklerine dair özet veriler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. 2022-2023 Eğitim ve Öğretim Yılı Örgün Eğitim Verileri

	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Yüksek öğretim	Toplam
Okullaşma oranı net (%)	84,95 (5 yaş)	93,85	91,21	91,70	46,02	-
Okul sayısı	18.244	25.182	18.907	12.686	208	75.227
Öğrenci sayısı	2.055.350	5.535.531	5.524.117	6.789.681	6.950.142	26.854.821
Öğretmen sayısı	87.323	299.967	372.536	394.557	184.566	1.338.949

Kaynak: MEB-Resmi İstatistikleri 2022-2023, YÖK İstatistikleri 2023.

4.4. Mesleki ve Teknik Eğitim

16. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim, örgün eğitim kapsamındaki resmî ve özel ortaöğretim kurumları ile yükseköğretim düzeyinde üniversiteler bünyesindeki meslek yüksekokulları, yüksekokullar, fakülteler ve enstitülerde verilmektedir.
17. Yaygın eğitim kapsamındaki mesleki eğitim, kişilere mesleki bilgi ve beceri ve yetkinlikleri kazandırmayı ve var olanları geliştirmeyi amaçlayan resmî hayat boyu öğrenme kurumlarında ve Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde olmak üzere kamu ve özel kuruluşlar tarafından düzenlenen çeşitli mesleki ve teknik kurslar ile verilmektedir.

4.5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

4.5.1. Okul Türleri

18. Mesleki ve teknik eğitim, ortaöğretim düzeyinde resmî veya özel örgün eğitim kurumlarında ve mesleki açık öğretim lisesi aracılığıyla verilmektedir. Ayrıca engelleri sebebiyle diğer ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumda olan kişiler için engel durumlarına göre mesleki ve teknik ortaöğretim programları uygulanmaktadır. Örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mesleki ve teknik Anadolu lisesi, çok programlı Anadolu lisesi, mesleki eğitim merkezi, mesleki açık öğretim lisesi ile özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için özel eğitim meslek lisesi, özel eğitim meslek okulu ve özel eğitim uygulama okuludur.
19. Önceki yıllarda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak meslek alanları bazında faaliyet gösteren çok sayıda mesleki ve teknik ortaöğretim okul türü bulunmakta iken Millî Eğitim Bakanlığınca ilk olarak 2008 ve sonrasında 2014 yıllarında, okul türü çeşitliliği yerine program türü çeşitliliğini esas alan bir yaklaşımla yapılan düzenlemelerle okul türleri azaltılmıştır.
20. 2016 yılı öncesinde yaygın eğitim kapsamında faaliyet gösteren mesleki eğitim merkezleri 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda yapılan değişiklikle bir okul türü olarak örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kapsamına alınmıştır.

4.5.2. Program Türleri

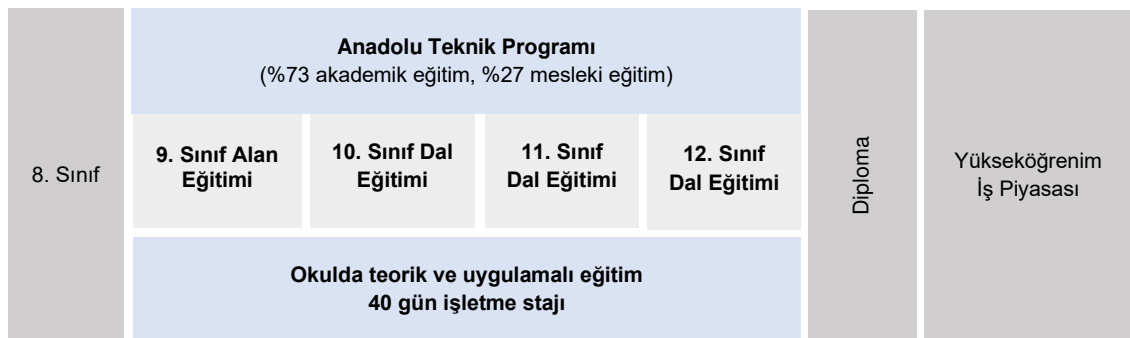
21. Resmî ve özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında genel olarak üç farklı program türünde mesleki eğitim yapılmaktadır. Bunlar; okul tabanlı mesleki eğitim olarak Anadolu meslek programı ve Anadolu teknik programı, iş yeri tabanlı olarak mesleki eğitim merkezi programıdır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik olarak gelişim özelliklerine göre ortaöğretim düzeyinde özel eğitim meslek liseleri, özel eğitim meslek okulu ve özel eğitim uygulama okullarında eğitim verilmektedir. Bu okullarda görme engeli, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği, otizmi, işitme engeli ve/veya bedensel engeli bulunan özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik gelişim özelliklerine göre farklı eğitim programları uygulanmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim programları dört yıl süreli programlardır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okul, program ve verilen belge türüne ait bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul, Program ve Belge Türleri

Okul Türü	Program Türü	Belge Türü
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çok Programlı Anadolu Lisesi	Anadolu Teknik Programı	Diploma
	Anadolu Meslek Programı	Diploma
	Mesleki Eğitim Merkezi Programı	Kalfalık/Ustalık Belgesi Diploma (fark dersler ile)
Mesleki Eğitim Merkezi	Mesleki Eğitim Merkezi Programı	Kalfalık/Ustalık Belgesi Diploma (fark dersler ile)
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	Anadolu Meslek Programı	Diploma
Özel Eğitim Meslek Lisesi (İşitme engelliler – Ortopedik engelliler)	Anadolu Meslek Programı (Engel Durumu ve Gelişim Özelliklerine Göre Bireyselleştirilmiş)	Diploma
Özel Eğitim Meslek Okulu	Görme yetersizliği olan öğrenciler Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği / otizmi olan öğrenciler	Özel Eğitim Meslek Okulu Diploması (Yükseköğrenime devam etme hakkı sağlayan)
Özel Eğitim Uygulama Okulu	Orta veya ağır düzeyde zihinsel engelliler / otizmi olan öğrenciler	Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe) Diploması (Yükseköğretime devam etme ve bağımsız iş yeri açma hakkı sağlamayan)

4.5.2.1. Anadolu Teknik Programı

22. Ortaokul sonrası öğrencilerin merkezi sınav puanına göre yerleştiği program türüdür. Dört yıllık eğitim süresi boyunca öğrenciler, okulda akademik derslerinin yanı sıra teorik ve uygulamalı meslek derslerini alırlar. Bu programda öğrenciler 9'uncu sınıfta geniş tabanlı alan eğitimi alırken 10'uncu sınıftan itibaren dal eğitimine devam ederler. Öğrenciler, meslek alanlarında becerilerini geliştirmek için işletmelerde 40 iş günü staj yaparlar. Anadolu teknik programı, mesleğin icrasında analitik düşünme becerileri ile yeni yaklaşımlar geliştirebilen teknisyen yetiştiren program türü olmakla birlikte meslek derslerinin yanı sıra genel bilgi dersleri yoğun olarak tasarlanan müfredatı ile öğrencileri öncelikle yükseköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır. Bu program türünden mezun olan öğrenciler, istemeleri ve yükseköğretime geçiş sınavında başarılı olmaları durumunda yükseköğretime devam etme imkânına sahiptirler. Anadolu teknik programının yapısı Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil 3. Anadolu Teknik Programı

23. Anadolu teknik programı öğrencilerinin işletmede aldığı eğitim süresi, toplam ders süresinin %5'ine denk gelmektedir. Anadolu teknik programı ders saatlerine ilişkin bilgiler Tablo 4'te yer almaktadır.

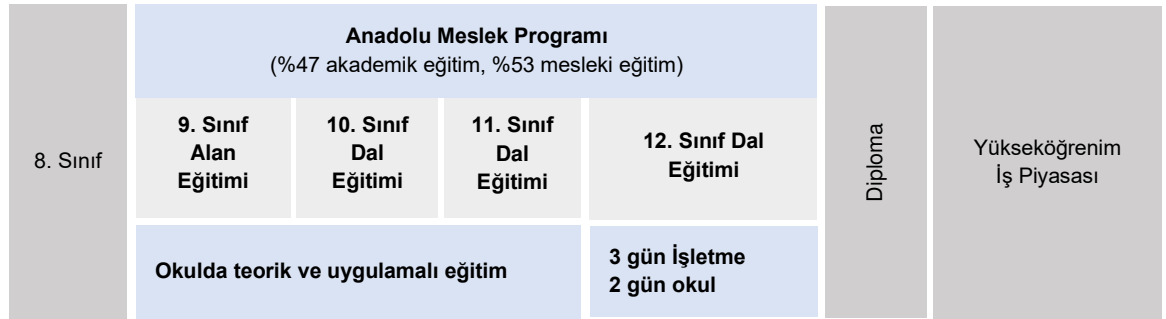
Tablo 4. Anadolu Teknik Programı Toplam Ders Saatleri ve Oranları

Ders Saatleri	Toplam	Oran (%)
Akademik Ders Saati	4896	73
Meslek Ders Saati	1476	22
Staj	320	5
TOPLAM	6692	100

4.5.2.2. Anadolu Meslek Programı

24. Ortaokul sonrası öğrencilerin ikâmet adreslerine göre sınavsız ya da okulun özelliğine göre merkezi sınav puanına göre yerleştiği program türüdür. Dört yıllık eğitim süresinin ilk üç yılında öğrenciler okulda akademik derslerinin yanı sıra teorik ve uygulamalı meslek derslerini alırlar. Bu programda öğrenciler 9'uncu sınıfta geniş tabanlı alan eğitimi alırken 10'uncu sınıftan itibaren dal eğitimine devam ederler. Öğrenciler, 12'nci sınıfta haftada üç gün işletmelerde beceri eğitimi, iki gün ise okulda teorik ve uygulamalı meslek eğitimi alırlar. Anadolu meslek programı, beceri eğitimi yoğun olarak tasarlanan müfredatı itibariyle öğrencileri öncelikle istihdama hazırlamaktadır. Bu program türünden mezun olan öğrenciler, istemeleri ve yükseköğretime geçiş sınavında başarılı olmaları durumunda yükseköğretime devam etme imkânına sahiptirler. Anadolu meslek programının yapısı Şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Anadolu Meslek Programı

25. Anadolu meslek programı öğrencilerinin işletmede aldığı eğitim süresi toplam ders süresinin %13'üne denk gelmektedir. Anadolu meslek programı ders saatlerine ilişkin bilgiler Tablo 5'te yer almaktadır.

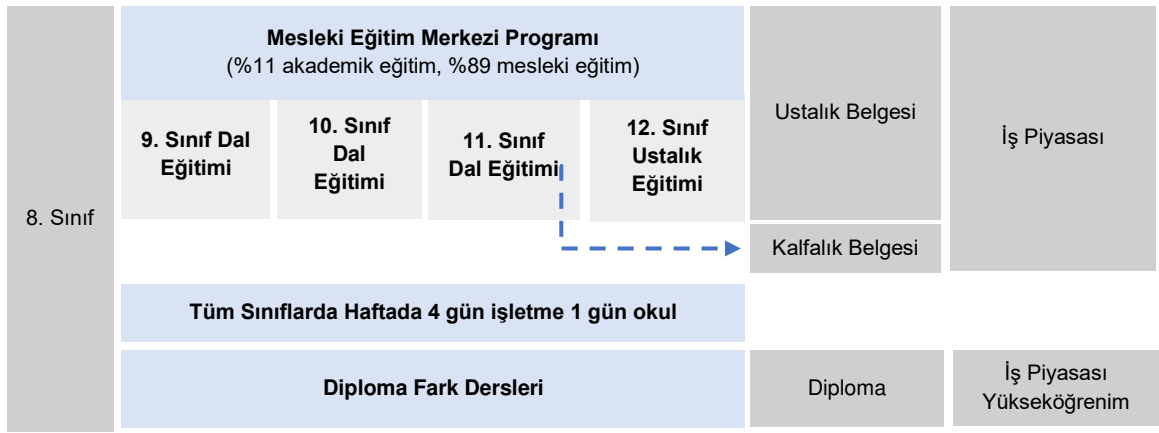
Tablo 5. Anadolu Meslek Programı Toplam Ders Saatleri ve Oranları

Ders Saatleri	Toplam	Oran (%)
Akademik Ders Saati	2988	47
Meslek Ders Saati	2520	40
İşletmelerde Mesleki Eğitim Saati	864	13
TOPLAM	6372	100

4.5.2.3. Mesleki Eğitim Merkezi Programı

26. Mesleki eğitim merkezleri, ortaokul mezuniyeti şartıyla kayıt alan iş yeri tabanlı bir mesleki eğitim programıdır. Bu programa 14 yaş ve üzeri kişiler kayıt yaptırarak çıraklık eğitimine başlayabilmektedir. Dört yıllık eğitim süresi boyunca öğrenciler meslek alanlarında bir işletme ile yapılan sözleşme doğrultusunda haftada dört gün işletmelerde mesleki eğitim, haftada bir gün ise okulda genel bilgi dersleri ile mesleklerine ilişkin teorik eğitim almaktadır. Öğrenciler, bu programda beceri sınavlarını başarmaları durumunda 11'inci sınıf sonunda kalfalık, 12'nci sınıf sonunda ustalık yeterliliğini kazanmaktadır. Mesleki eğitim merkezi programı, yapısı itibariyle öğrencilerini istihdama hazırlamaktadır. Mesleki eğitim merkezi programında öğrenciler, istemeleri durumunda öğrenim süreleri içinde veya sonrasında fark derslerini tamamlayarak ustalık belgesinin yanında mesleki ve teknik Anadolu lisesi diploması alarak yükseköğretime devam edebilmektedir. Mesleki eğitim merkezi programının yapısı Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Mesleki Eğitim Merkezi Programı

27. Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin işletmede aldığı eğitim süresi toplam ders süresinin %76'sına denk gelmektedir. Mesleki eğitim merkezi ders saatlerine ilişkin bilgiler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Mesleki Eğitim Merkezi Toplam Ders Saatleri ve Oranları

Ders Saatleri	Toplam	Oran (%)
Temel Akademik Ders Saati	684	11
Meslek Ders Saati	756	13
İşletmelerde Mesleki Eğitim Saati	4608	76
TOPLAM	6048	100

4.5.3. Mesleki ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönlendirme

28. Özellikle ortaokul öğrencilerinden başlamak üzere mesleki ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme kapsamında rehber öğretmenler, atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile sektörün önde gelen temsilcilerinin destekleriyle çalışmalar yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının yürüttüğü bu çalışmalara ek olarak Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) ile iş birliği içerisinde ilk ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilere, öğretmenlere, velilere ve işsizlere yönelik meslek danışmanlığı hizmeti sunulmaktadır. Özellikle alan/dal seçimi yapacak öğrencilere sunulan; kendilerini, meslekleri ve eğitim olanaklarını tanımak

ve mesleki yönelim konusunda yardımcı olmak ile öğrenci ve velilerin yararlandığı, meslek seçiminin önemi ve meslek seçiminde dikkat edilecek noktalar konularında eğitim programları düzenlenmektedir.

4.5.4. Meslek Alanı ve Meslek Dalı Eğitimi

29. Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimde iş gücü piyasasının ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda çeşitli meslek alan ve dallarında eğitim yapılmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde hangi meslek alan ve dallarında mesleki eğitim yapılacağı 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çerçevesinde kurulan ve bünyesinde kamu ve özel sektörden mesleki ve teknik eğitimin paydaşlarını barındıran Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenmektedir.
30. Mevcut durumda Anadolu meslek ve Anadolu teknik programlarında 53 meslek alanı altında 114 farklı dalda, mesleki eğitim merkezi programında 39 meslek alanı altında 193 farklı dalda ve özel eğitim meslek okullarında 18 meslek alanı altında 27 farklı dalda mesleki ve teknik eğitim verilmektedir.

Tablo 7. Meslek Alanı ve Dal Sayıları

Anadolu Meslek Programı Anadolu Teknik Programı	Mesleki Eğitim Merkezi Programı	Özel Eğitim Meslek Okulları
• 53 alan• 114 dal	• 39 alan• 193 dal	• 18 alan• 27 dal

4.5.5. İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj

31. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre, Anadolu meslek programında öğrenim gören öğrencilerin on ikinci sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır. İşletmelerdeki mesleki eğitim haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün okulda veya işletmenin eğitim biriminde teorik eğitim olarak yapılmaktadır. Mesleki eğitim merkezi programında ise öğrenciler öğrenim süresi boyunca her sınıf seviyesinde haftanın dört günü işletmelerde beceri eğitimi alırken haftanın bir günü okulda teorik eğitimlerine devam etmektedirler.
32. Teorik ve uygulamalı eğitimlerinin tamamını okulda yapan öğrenciler, öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmelerini, sektörü tanımalarını, iş hayatına uyumlarını ve gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini sağlamak amacıyla işletmelerde staj çalışması yapmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu öğrencilerinin staj süresi 40 iş günüdür. Stajın 10 iş gününe kadar olan kısmı 9’uncu sınıfın sonunda yapılabilmektedir.

4.5.6. İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj Ücretleri ve Devlet Katkısı

33. İşletmelerde mesleki eğitim veya staj yapan öğrencilere 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca işletmeler tarafından ücret ödenmektedir. Bu ücret öğrenci, okul ve işletme arasında düzenlenen sözleşme ile belirlenmektedir. 3308 sayılı Kanun’da, işletmelerde mesleki eğitim veya staj yapan öğrenciler için asgari ücretin net tutarının; yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzu, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde on beşi, mesleki eğitim merkezi programı öğrencilerine asgari

ücretin yüzde otuzu, kalfalık yeterliğini kazanan mesleki eğitim merkezi 12'nci sınıf öğrencilerine ise asgari ücretin yüzde ellisi ücret alt limiti olarak belirlenmiştir.

34. 2016 ve 2021 yıllarında 3308 sayılı Kanun'da yapılan geçici düzenlemeler ile ücret alt limitleri işletme çalışan sayısına bakılmaksızın asgari ücretin en az yüzde otuzu olarak belirlenmiş, ayrıca bünyesinde öğrencilere beceri eğitimi veya staj yaptıran işletmelere öğrencilere ödemeleri gereken en az ücret üzerinden Devlet katkısı uygulaması getirilmiştir. Geçici düzenlemenin süresi on yıl olup mesleki eğitim merkezi programı dışındaki okul ve kurumlarda öğrenim gören öğrencilere ödenebilecek en az ücretin; yirmiden az personel çalıştıran işletmeler için üçte ikisi, yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işletmeler için üçte biri, mesleki eğitim merkezi programına devam eden öğrencilere ödenebilecek en az ücretin ise tamamı Devlet katkısı kapsamında işletmelere geri ödenmektedir.

4.5.7. Mesleki Eğitim Merkezi Ustalık Telafi Programı

35. Eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi, bireylerin iş piyasasında geçerli olan bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazanması ve bireylerin bilgi ve becerilerinin ulusal ve uluslararası alanda tanınması kapsamında "Mesleki Eğitim Merkezi Ustalık Telafi Programı" 13.10.2021 tarihinde başlatılmıştır. Söz konusu programla en az ortaöğretim kurumundan mezun olanlar 27 haftalık telafi eğitimiyle ustalık belgesine erişebilmektedir. Programa katılan kişilere devlet katkısı ödenmektedir.

36. 24.07.2023 tarihinde yayımlanan Devlet katkısı ödeme usul ve esasları ile Devlet katkısından faydalanma şartları, uygulama aksaklıklarını önlemek amacıyla yeniden düzenlenmiştir. Düzenleme ile;

1. Her öğrencinin Devlet katkısından bir defaya mahsus yararlandırılması,
2. İŞKUR aktif işgücü programlarından yararlananlara Devlet katkısı ödenmemesi,
3. Önceki öğrenmelerin tanınması kapsamında mesleğinde ustalık belgesi alabilecek durumda olanlara Devlet katkısı ödemesi yapılmaması,
4. Kayıt olmak istediği meslek alan/dalından belge veya diploması olanlara Devlet katkısı ödenmemesi,
5. Kayıtlı olduğu meslek dalında eğitimi yarıda bırakıp başka bir meslek dalından tekrar kayıt olan öğrenciler için toplamda ustalık telafi eğitimi süresi kadar Devlet katkısı ödenmesi,
6. Kanunlara göre belirlenmiş olan yaş ve çalışma süresini tamamlayarak aylık bağlanmış olanlar (emekliler) için Devlet katkısı ödenmemesi,
7. Son üç yıl içerisinde süreye bağlı olmaksızın sigortalı olarak çalışanlara Devlet katkısı ödenmemesi,
8. Ön lisans ve üzeri bir programdan mezun olanlara Devlet katkısı ödemesi yapılmaması,
9. Öğrenciye sözleşme gereği ödenmesi gereken ücreti banka hesabına yatırdığını belgeleyen evrakı bir ay içerisinde beyan etmeyen işletmelerin Devlet katkısından o ay için yararlandırılmaması,

10. 3308 sayılı Kanun kapsamında eğitim birimi oluşturmayan işletmelere Devlet katkısı ödemesi yapılmaması sağlanmıştır.

37. Ustalık telafi programında Devlet katkısı ödemesi yapılacak alanlar 29.09.2023 tarihinde İŞKUR ile birlikte 7 alan olarak belirlenmiştir.

4.5.8. Mesleki ve Teknik Eğitim Sonunda Elde Edilen Kazanımlar

38. Anadolu meslek ve Anadolu teknik programlarından mezun olan bireyler doğrudan ortaöğretim diploması almaktadır. Mesleki eğitim merkezi programını tamamlayanlar ustalık belgesi almakta, temel derslerin yanında fark derslerini de tamamlayarak ortaöğretim diploması alabilmektedirler. Mesleki eğitim merkezi programında öğrencilere on birinci sınıfın sonunda kalfalık, on ikinci sınıfın sonunda ise ustalık belgesi verilmektedir. Mezunlara verilen ustalık belgesi ve mesleki ve teknik ortaöğretim diplomaları, mevzuata göre kişilere alanında iş yeri açma ve çalışma yetkisi vermektedir. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretim mezunları, mezuniyette aldıkları belgelere ek olarak 3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun kapsamında "teknisyenlik" ünvanını da elde etmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından diploma alarak mezun olanlar yükseköğretime geçiş sınavından başarılı olmaları durumunda yükseköğretim kurumlarına devam etme hakkı elde etmektedir.

4.5.9. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim

39. 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle açık öğretim liseleri zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Herhangi bir nedenle zorunlu eğitimini tamamlayamamış, örgün yaş sınırını geçen vatandaşlarımıza ortaokul ve lise öğrenimlerini tamamlama fırsatı veren açık öğretim okullarında öğrenim süreci uzaktan ve teknoloji tabanlı gerçekleştirilmektedir. Mesleki açık öğretim lisesinde meslek derslerinin tamamı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında atölye ve laboratuvar öğretmenleri tarafından yüz yüze eğitim şeklinde verilmektedir.

4.5.10. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Sayısal Verileri

40. 2022-2023 eğitim öğretim yılında açık öğretim liseleri ile özel eğitim meslek okulları hariç olmak üzere mezunlara diploma ve teknisyen ünvanı veren örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları toplam 3.790 okuldan oluşmaktadır. Bu okullarda 1.745.547 öğrenci öğrenim görmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretimin genel ortaöğretim içindeki payı 2022-2023 eğitim öğretim yılında %36,92 olmuştur. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının 337'si özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu olup bu okullarda 151.665 öğrenci öğrenim görmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretime dair sayısal bilgiler Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu İstatistikleri

Ortaöğretim Kurumları	Okul	Öğrenci	Öğretmen
Mesleki ve teknik ortaöğretim* (resmi)	3.452	1.522.648	125.364
Mesleki ve teknik ortaöğretim (özel)	337	151.655	9.192
Mesleki açık öğretim	1	71.244	-

Kaynak: MEB-Resmi İstatistikleri 2022-2023.

*Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okul ve kurumlar hesaplanmıştır.

4.6. Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim

41. Mesleki ve teknik eğitimin örgün öğretim dışında hayat boyu devam etmesini sağlamak ve çalışanların sürekli eğitimini temin etmek amacıyla hayat boyu öğrenme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu faaliyetler Millî Eğitim Bakanlığınca ve Bakanlığın koordinasyonu ve denetimi altında olmak üzere farklı kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli mesleki ve teknik kurslar aracılığıyla yürütülmektedir. Türkiye genelinde her il ve ilçede bulunan halk eğitimi merkezleri başta olmak üzere olgunlaşma enstitüleri, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ve çeşitli kamu ve özel kuruluşlar aracılığıyla yaygın eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim kapsamındaki kurs programları genel kurslar ile mesleki ve teknik kurslar olmak üzere iki ana grupta hazırlanmaktadır.
42. İŞKUR tarafından istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların iş gücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif iş gücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir. İşbaşı eğitim programlarına katılanlara İşbaşı Eğitim Programı Sertifikası verilmektedir. İŞKUR tarafından düzenlenen bu programlar MEB-İŞKUR iş birliğinde yürütülmektedir. Ayrıca belediyeler ve çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından MEB iş birliğiyle mesleki kurslar açılabilmektedir.
43. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören ve öğrenim gördüğü meslek hakkında bilgi, beceri ve yetkinliğini artırmak isteyen öğrenciler, İŞKUR tarafından 15 yaş ve üstü bireylere sağlanan işbaşı eğitim programlarından yaz tatillerinde faydalanabilmektedir. İşbaşı eğitim programına katılan öğrenciler için günlük zaruri gider ödemesi İŞKUR tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca iş kazası ve meslek hastalıkları ile genel sağlık sigortası prim giderleri de İŞKUR tarafından ödenmektedir.

4.7. Yükseköğretim Düzeyinde Mesleki ve Teknik Eğitim

44. Yükseköğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim, yükseköğretim kurumları bünyesindeki meslek yüksekokulları, yüksekokullar, fakülteler, enstitüler ile uygulama ve araştırma merkezlerinde verilmektedir. Söz konusu kurumlarda eğitim gören öğrenciler iş yeri deneyimi kazanmak amacıyla staj ve/veya işletmede mesleki eğitim yapmaktadır.
45. Teknoloji Fakülteleri, Sanat ve Tasarım Fakülteleri, Turizm Fakültelerinde YÖK tarafından belirlenen lisans programlarının mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunları için ayrılan kontenjanlarına mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının ilgili alan/dallarından mezun olan öğrenciler öncelikli olarak yerleştirilmektedir.
46. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara alanlarının devami niteliğinde olduğu kabul edilen ön lisans programlarına geçişte ek puan verilmektedir. Ön lisans programlarından mezun olanlar, Dikey Geçiş Sınavına girmek koşuluyla lisans programlarına kayıt yaptırarak lisans tamamlama imkânına sahiptir. Hangi lisans programına hangi ön lisans programından dikey geçiş yoluyla öğrenci kabul edileceği, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenmektedir.
47. 3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun gereği, lise üstü iki yıl süreli yüksek teknik öğretim görenlere, "tekniker", üç yıl süreli

yüksek teknik öğretim görenlere, "yüksek tekniker" ünvanı verilmektedir. Dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu ve teknik eğitim fakültesi mezunları ile kız teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulunun ve mesleki eğitim fakültesinin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlar "teknik öğretmen" ünvanı almaktadır. Bunun dışında 3795 sayılı Kanun kapsamında teknik öğretmen ünvanını kazananlar için Yükseköğretim Kurulunca belirlenen mühendislik fakültelerince düzenlenecek mühendislik eğitimi tamamlama programlarını bitirenlere dallarında "mühendis" ünvanı verilmektedir.

4.8. Mesleki Yeterlilik Belgelendirme Süreci

4.8.1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)

48. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, mesleki, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. TYÇ, eğitim ve öğretim sistemi içerisinde bütün öğrenme ortamlarında ve çeşitli seviyelerde kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsamaktadır (MYK, 2015).

4.8.2. Ulusal Meslek Standartlarının Hazırlanması

49. Ulusal meslek standartları, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi seviyelerine uygun olarak Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından görevlendirilen kurum ve kuruluşlar veya çalışma grupları tarafından hazırlanmaktadır. Sektör komiteleri tarafından incelenen meslek standartları uygun bulunursa Yönetim Kurulu'na sunulmakta, Yönetim Kurulu tarafından onaylanan meslek standartları ulusal meslek standardı niteliği kazanmaktadır. Yürürlükteki meslek standartları en fazla beş yılda bir gözden geçirilmektedir. Mesleki ve teknik eğitim ve öğretime ilişkin programlar, ulusal meslek standartlarıyla uyumlu hâle getirilmektedir.

4.8.3. Ulusal Yeterliliklerin Hazırlanması

50. Ulusal yeterliliklerin hazırlık süreci, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından koordine edilmekte ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine uygun olacak şekilde düzenlenmektedir. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan ulusal yeterlilikler, ulusal yeterlilik olarak yürürlüğe girmektedir. Ulusal yeterliliklerin güncellenmesi ve iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenmektedir.

4.8.4. Belge Zorunluluğu

51. 21.9.2006 tarihli ve 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un ek birinci maddesinde "Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden olup Kurumca standardı yayımlanan ve Bakanlıkça çıkarılacak tebliğlerde belirtilen mesleklerde, tebliğin yayım tarihinden itibaren on iki ay sonra bu Kanun'da düzenlenen esaslara göre mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan kişiler çalıştırılmaz. 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre ustalık belgesi almış olanlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik eğitim okullarından ve üniversitelerin mesleki ve teknik eğitim veren okul ve bölümlerinden mezun olup diplomalarında veya ustalık belgelerinde belirtilen

bölüm, alan ve dallarda çalıştırılanlar için mesleki yeterlilik belgesi şartı aranmaz.” hükmü yer almaktadır.

52. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 6'ncı maddesinde “Bu Kanun kapsamında faaliyet gösteren kurumlarda, Mesleki Yeterlilik Kurumunca mesleki yeterlilik belgesi verilen meslekler hariç olmak üzere, Bakanlıkça belirlenen programları başarıyla tamamlayanlar aldıkları kurs bitirme belgeleriyle tamamladıkları programlara ilişkin iş yerlerinde çalışabilir ve iş yeri açabilirler. Bu durumda olan kişiler için başkaca bir meslek belgesi aranmaz.” hükmü yer almaktadır.

4.8.5. Sınav ve Belgelendirme

53. Önceki öğrenmelerin belgelendirilmesi, 02.10.2017 tarihinde yayımlanan Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemleri İle İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge ile yapılmaktadır. 08.06.2018 tarihinde yayınlanan sınav kriterleri doğrultusunda MEB tarafından teorik ve uygulamalı sınavlar ile değerlendirme yapılarak belge almaya hak kazananlara kalfalık/ustalık belgesi verilmektedir.
54. Ayrıca serbest öğrenmelerin tanınması amacı ile MYK tarafından yetkilendirilen sınav ve belgelendirme kuruluşları tarafından da sınav yapılmaktadır. Sınavı başarı ile tamamlayan bireyler için mesleki yeterlilik belgesi düzenlenmektedir.

5. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi Hazırlama Süreci

55. Millî Eğitim Bakanlığına görev ve sorumluluk yükleyen politika ve tedbirlerin belirlenmesi amacıyla eğitim ile ilgili üst politika belgelerinden Kalkınma Planları, Orta Vadeli Programlar, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları, MEB 2024-2028 Stratejik Planı, YOİKK 2024 Yılı Eylem Planı incelenmiş olup belgelerin Millî Eğitim Bakanlığına mesleki ve teknik eğitim alanında yüklemiş olduğu politika ve tedbirler ele alınmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunca 2021 yılında hazırlanan Mesleki ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesine İlişkin Temel Prensipleri İçeren Cumhurbaşkanlığı Politika Belgesi Taslağı da çalışmalarda değerlendirilmiştir.
56. Söz konusu üst politika belgeleri hedefleri kapsamında mesleki ve teknik eğitimin sorun alanlarının belirlenmesi ve gelecek perspektifinin oluşturulması amacıyla 2023 Ağustos ayından itibaren Adana, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Batman, Bayburt, Bilecik, Bitlis, Bolu, Bursa, Çorum, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karaman, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kilis, Kocaeli, Konya, Mardin, Mersin, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Trabzon ve Yalova illerinde saha ziyareti ve eğitim yöneticileri, öğretmen, öğrenci ve sektör temsilcilerinin katılımı ile istişare toplantıları yapılmıştır. Yapılan toplantılardan alınan verilerin de katkısıyla Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi oluşturulmuştur.

6. Mesleki ve Teknik Eğitimde Temel Sorun Alanları

57. Mesleki ve teknik eğitimde tüm paydaşların dile getirdiği sorunlar üst politika belgeleri de göz önünde bulundurularak temalar altında belirlenmiştir. Bu doğrultuda sorunlar; mesleki ve teknik eğitime erişim ve farkındalık ile ilgili sorunlar, eğitim ortamları ile ilgili sorunlar, öğretim programları ile ilgili sorunlar, mesleki ve teknik eğitim paydaş iş birliği ile ilgili sorunlar, eğitici profili ve kaynağı ile ilgili sorunlar, mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdama geçişi ile ilgili sorunlar olarak yer almaktadır.

6.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim ve Farkındalık ile İlgili Sorunlar

58. Mesleki eğitimin gençler için cazibe merkezi olmaması ve öğrencilerin mesleki ve teknik ortaöğretim okullarını öncelikli olarak tercih etmemesi
59. Mesleki ve teknik ortaöğretime gelen öğrencilerin birinci önceliğinin üniversiteye yerleşmek olması ve mesleki gelişimine önem vermemesi
60. Mesleki ve teknik eğitim konusunda farkındalık çalışmalarının yetersizliği
61. Mesleki ve teknik eğitim konusunda ailelerin bilinç ve farkındalık düzeylerinin yetersiz olması
62. Öğrencilere mesleklerin tanıtımı ve yönlendirme süreçlerinde sunulan rehberlik hizmetinin yeterli olmaması ve görece akademik başarısı zayıf öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmesi gerektiği algısı
63. Popüler kültürün üreten ve kazanan bireyi değil tüketen bireyi öne çıkarması
64. Sosyal medya ortamlarında, filmlerde ve çeşitli TV programlarında mesleki ve teknik eğitimin veya meslek edinmenin olumsuz bir seçim ya da kariyer tercihiymiş gibi gösterilmesi
65. Beyaz yaka–mavi yaka, okul-sanayi, kamu-özel sektör, öğrenci-öğretmen, işçi ve işveren gibi farklı grup ve bireyler arasındaki iletişimsizlik ve ortak dil sorunu
66. Sektörün ve kamuoyunun meslek liselerine karşı önyargılı yaklaşımı ve olumsuz algısı
67. Mesleki ve teknik eğitime yeterince ekonomik değer atfedilmemesi
68. Basın ve yayın kuruluşlarının mesleki ve teknik eğitime ilgisinin zayıf olması
69. Kanunlarda tanımlanmış ünvanların iş hayatında dikkate alınmaması ve mesleki ve teknik eğitim mezunlarının iş hayatında hak ettiği konuma ulaşamaması
70. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında okul terk oranlarının artış göstermesi
71. Ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin mesleki ve teknik eğitime erişim imkânları hakkında farkındalığının olmaması
72. İlköğretim (8.sınıf) kademesindeki öğrencilerin becerilerini ölçecek ve bu ölçüm neticesinde tercihlerine yön verecek herhangi bir sistemin bulunmaması

6.2. Eğitim Ortamları ile İlgili Sorunlar

73. Mesleki eğitimde atölye ve laboratuvar donanımlarının sürekli gelişen teknolojiye uyum sağlayamaması
74. Gelişen ve değişen teknolojiye uygun donatım maliyetinin yüksek olması

75. Belli yerleşim yerlerinde birden fazla okulda aynı alan ve dalın bulunmasının kaynakların etkin kullanılmasının önüne geçmesi ve bu konuda yerel dinamiklerin baskı unsuru hâline gelmesi
76. Yerel dinamiklerin etkisiyle işletmede mesleki eğitim ve staj imkânı olmamasına rağmen alan ve dallar açılması
77. Her alan ve dala ayrı atölye ve laboratuvar kurulması, alan ve dalların ortak kullanımına uygun atölye ve laboratuvarların güçlendirilmemesi
78. Mesleki ve teknik eğitime sağlanan finansmanın yeterli olmaması
79. İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının etkin ve verimli çalışmaması nedeniyle mesleki ve teknik eğitimle ilgili planlamaların bölgesel ihtiyaçlarla yeterince örtüşmemesi
80. Okullarda döner sermaye uygulamasının eğitim ve öğretim süreçlerine destek olma misyonundan uzaklaşması
81. Özellik arz eden okulların amacından çıkılarak başka sebeplerle yaygınlaşması, yerel dinamiklerin eğitim yatırımlarında merkezî planlamanın ve gerçek ihtiyaç analizlerinin önüne geçmesi
82. Hayırseverler tarafından okul yapılarak eğitime verilen desteğin, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi hususunda katkı sağlayacak şekilde teşvik edici önlemler alınmaması

6.3. Öğretim Programları ile İlgili Sorunlar

83. Mesleki ve teknik ortaöğretim programları ile yükseköğretim programlarının uyumsuzluğu ve yükseköğretim programlarında mesleki ve teknik öğretim programında yer alan kazanımlara yer verilerek tekrara düşülmesi
84. Eğitim sisteminde üst öğrenime geçişin sınav odaklı olması, eğitim sisteminin meslek sahibi yapmaya yönelik olmaması
85. Mesleki yabancı dil eğitiminin yetersiz kalması
86. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarında bütün alan ve dal eğitimlerinin süresinin aynı olması
87. Öğrenciler ile yeni teknolojilerin yeterince buluşamaması
88. Teknolojinin hızlı değişimi ve dijitalleşen dünyanın mesleki ve teknik eğitimde güncelleme periyodunu artırması
89. Öğrencileri girişimciliğe yönlendiren programların yetersiz olması
90. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının öğrencilere finans, iletişim, işletme yönetimi ve kriz yönetimi becerilerini kazandırmada yetersiz olması

6.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Paydaş İş Birliği ile İlgili Sorunlar

91. Meslek alanıyla ilişkili sektör ve meslek örgütleri ile mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesine yönelik iş birliğinin istenen seviyede olmaması
92. Mesleki ve teknik eğitimin son yıllarda dünya genelinde artan popülaritesi nedeniyle yerel, ulusal ve uluslararası birçok kurum ve kuruluş tarafından birçok mesleki ve teknik eğitim faaliyeti yürütülmesi ve bu faaliyetlerin merkezî bir koordinasyona tabi olmaması nedeniyle kaynak israfı olması, motivasyon kaybı yaşanması ve çalışmaların istenilen verimliliğe ulaşmaması

6.5. Eğitici Profili ve Kaynağı ile İlgili Sorunlar

93. Mevcut atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin yaş ve kıdem ortalamasının yüksek olması ancak yeni öğretmen istihdamı olmaması nedeniyle alanlara göre mesleki eğitim kültürünün aktarılamaması riskinin bulunması
94. Mesleki ve teknik ortaöğretime yönelik öğretmen yetiştiren bir yükseköğretim kurumunun bulunmaması
95. Atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin yabancı dil yetersizliği
96. Sektördeki mal ve hizmet üretim tecrübesinin eğitim süreçlerine yeterince aktarılamaması
97. Atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin yeterli sektör deneyimlerinin olmaması
98. Yükseköğretimde mesleki ve teknik eğitim alanında akademik çalışmalar yürüten bir kurum/enstitünün olmaması
99. Devamlı hizmet üretimi yapan okul eklentilerinde (uygulama oteli, atölye vb.) faaliyetler 7/24 esasına göre devam ettiğinden bu faaliyeti sürdürecekt daimî personelin yetersiz olması

6.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdama Geçişi ile İlgili Sorunlar

100. Öğrencilerin eğitimleri esnasında almaları gereken işletme deneyimleri için (işletmede mesleki eğitim ve staj) eğitim aldıkları işletmelerde mesleklerine uygun faaliyetlerde yer almamaları ve deneyimlerini artıramamaları
101. Mezunların yeterince takip edilememesi
102. Mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının istihdamlarında eğitimlerine uygun ekonomik avantaj sağlanmaması
103. İş yerlerinde üretim maliyetini düşürmek amacıyla niteliksiz iş gücü çalıştırılması
104. Mezunların alanlarında çalışmak istememesi
105. Mezunların mesleklerine uygun alanlarda istihdam edilmemesi
106. Düşük seviyeli becerilere ilişkin nitelikli iş gücü ihtiyacının acil karşılanamaması
107. Mesleki eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin alanda istihdam yerine yükseköğretime geçmesi

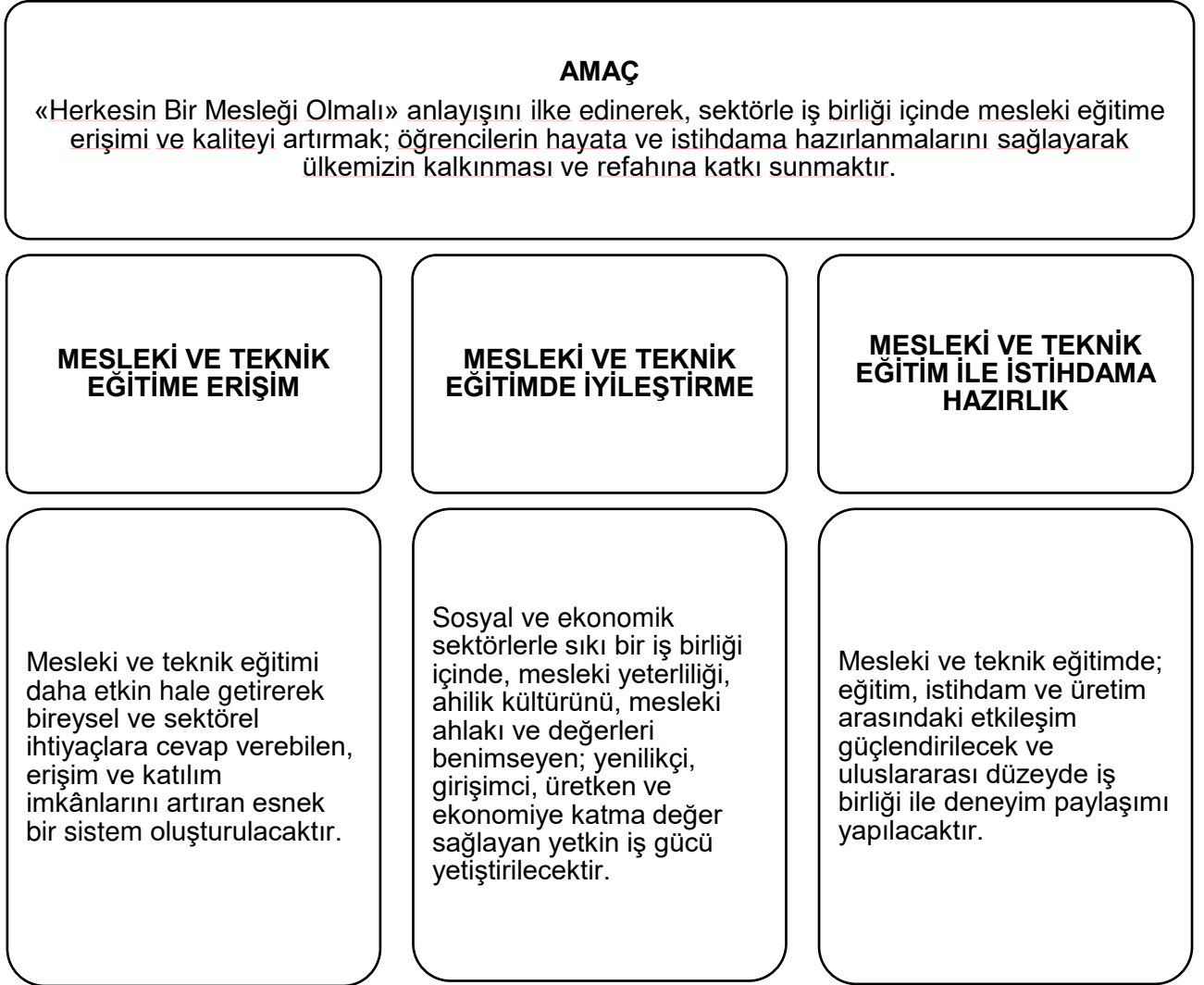
7. Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelecek Perspektifi ve Yapılacak Çalışmalar

108. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, özellikle bilgiye erişim ve bilginin kullanım biçimini etkileyen dijitalleşme, sektörlerde üretim ve hizmet sunma biçimleri ile iş gücüne yönelik sayısal ve niteliksel beklentilerde önemli değişimlere sebep olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, açık bir sistem olması ve ülkenin ekonomik durumu, teknoloji kapasitesi ile başta endüstri olmak üzere sektörlerdeki eğilimlerden doğrudan etkilenmesi sebebiyle şekil ve esas bakımından değişime zorlanmaktadır.
109. Söz konusu gelişmeler bireylerin hem mesleki yaşantılarında hem de kişisel ve sosyal yaşantılarında çeşitli etkiler doğurmakta, alışılanın dışında yeni bilgi, beceri ve yetkinlikleri ortaya çıkarmakta ve dahası bunların dinamik bir yapıda olmasını gerektirmektedir. Dijitalleşme, robotik, otomasyon, yapay zekâ ve tüketici davranışlarındaki dönüşüm yeni iş alanları ve meslekleri ortaya çıkarırken bazılarının dönüşmesine hatta yok olmasına sebep olabilmektedir. Bunun yanı sıra meslek edinme yöntem ve süreçleri, istihdam biçimleri, çalışan ve işveren ilişkileri ile iş gücünden beklenen mesleki becerilerin düzeyi ve niteliği de değişmektedir.
110. Değişim hızının meslekler ve beceri beklentileri üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, mesleki ve teknik eğitimde bireylere sadece bir mesleği icra etmeyi sağlayan geleneksel bilgi ve becerilerin kazandırılmasından öte becerilerini meslek alanındaki değişim doğrultusunda yenileyebilmesine imkân sağlayacak temel akademik ve mesleki beceriler ile farklı iş modelleri ve çalışma koşullarına uyumunu kolaylaştıracak iletişim kurma, iş birliği içinde çalışma ve problem çözme gibi sosyal becerilerin kazandırılması ön plana çıkmaktadır.
111. Bireylerin, sektörlerdeki dönüşüm doğrultusunda mevcut mesleki yeterliklerini geliştirme veya farklı bir mesleğe yönelme zorunluluğunun sonucu olan bu politikanın destekleyicisi olarak mesleki ve teknik eğitim, genel anlamda esnek bir yapıda örgün ve yaygın eğitim ile meslek içi eğitimlerle birlikte ele alınarak kurgulanmakta, akademik ve temel düzeyde mesleki becerilere daha fazla yer verilmekte, eğitim süreleri ve içeriklerinin ihtiyaca göre değişken ve dinamik bir yapıda planlanması yaklaşımı benimsenmektedir. Aynı zamanda bir meslek alanına ilişkin temel becerilerin yanı sıra özellikle örgün eğitimde iş gücünün değişen koşullara uyum sağlama kabiliyetini artıracak akademik ve sosyal becerilerin kazandırılması da bu bağlamda öne çıkmaktadır.
112. Mesleki eğitime yön verilmesi amacıyla yeşil ve dijital dönüşüm ekseninde ülke genelinde mesleki beceri envanterinin çıkarılması, beceri ihtiyaç haritalamasının yapılması ve beceri setlerinin oluşturulması gerekmektedir. İnsan kaynağının nitelikli hale getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan becerilerin mesleki eğitim ve yükseköğretim aracılığıyla iş gücüne kazandırılması, değişen teknoloji, üretim yapısı ve hizmet sunum biçimleri doğrultusunda iş gücü piyasaları arz ve talep dengesi göz önünde bulundurularak mesleki eğitimin geliştirilmesi önem arz etmektedir.
113. Mesleki ve teknik eğitimin çok paydaşlı bir sistem olmasının yanı sıra teknolojideki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni beceri ve eğitim beklentilerinin etkisiyle uygun becerilerle donanmış iş gücünün sağlanması ve tüm sektörlerde verimliliğin artması için kamu otoritesi ile işverenler ve çalışanların ortak rol ve sorumlulukları öne çıkmaktadır. Bu

bakımdan mesleki ve teknik eğitimin iş gücü piyasası ile kuvvetli bir ilişki içerisinde olması kaçınılmazdır.

114. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin değerlendirilmesinde ana ölçütlerden birisi de mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin istihdam edilebilirlikleridir. Nitelikli mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin kolay ve hızlı biçimde istihdam edilmeleri beklenen bir durumdur. Ancak nitelikli eğitim bu konuda tek başına belirleyici bir etken değildir. İçinde bulunulan ekonomik koşullar ve diğer çevresel etkenler de bu süreci etkileyebilmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin, hayat boyu süren bir anlayışla paydaş tüm kurum ve kuruluşların rol ve sorumlulukları çerçevesinde ve paydaşların etkin katılımıyla sürdürülmesi gereken bir faaliyet alanına dönüşmesi gerekmektedir.
115. Mesleki ve teknik eğitimin geleceğini etkileyen diğer bir faktör nüfus dinamikleri ve göç ile birlikte nitelikli iş gücü kaynağı ve becerilerin yerel iş gücü piyasasına uyumu olarak görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim politikasının, iç ve dış göçün getirdiği nüfus hareketleri ve buna bağlı olarak ortaya çıkan entegrasyon sorunu ile ihtiyaç duyulan becerilerin hızla kazandırılarak bireylerin iş gücü piyasasına katılımının sağlanmasına yönelik stratejileri de içermesi gerekmektedir. Bu politikanın aynı zamanda mesleki ve teknik eğitimin, beceri beklentileri doğrultusunda sürekliliğinin sağlanması ve kazanımların belgelendirilerek iş gücünün değişimlere uyum sağlayabilen dinamik bir yapıda kurgulanması yönündeki yaklaşımın destekleyici bir uzantısı olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda mesleklerin gerektirdiği kazanımların tanımlanması, elde edilen bilgi, beceri ve yetkinliklerin tespit edilmesi ve belgelendirilmesi ile bunların uluslararası düzeyde tanınırlığını sağlayacak bütünsel bir yapının oluşturulması gerekmektedir.
116. Mesleki ve teknik eğitimi hayat boyu öğrenme perspektifinde süregelen bir yapıda kurgulama esasına dayanan bu yaklaşımlar ile iş gücü piyasasının ve sektörlerin beklediği bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip insan kaynağının yetişmesi, mevcut iş gücünün yeni mesleki bilgi ve becerileri edinerek meslek alanlarındaki değişime uyum sağlayabilmesi, gerektiğinde ise meslekler arası geçişlerin hızlı ve sorunsuz bir biçimde gerçekleşmesi, bireylerin iş yaşamına olduğu kadar sosyal yaşama da hazırlanması beklenmektedir.
117. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sunulan mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinden yararlanma düzeyinde geçmişe nazaran önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bireyler talep ettikleri eğitimlere çok çeşitli kaynaklardan farklı programlar aracılığıyla ulaşabilmektedir. Ülkeler bu gelişmeler ışığında, kaynaklara erişimi artırmanın yanı sıra mesleki ve teknik eğitimde kalite ve kapasitenin artırılması üzerine odaklanmış durumdadırlar. Bu çerçevede insan kaynaklarının yetiştirilmesi ve sürekli mesleki gelişim, öğretim programları ve eğitim materyalinin hazırlanması ve güncellenmesi, rehberlik sisteminin güçlendirilmesi, eğitim ortamlarının uygun hâle getirilmesi, yönetişime dayalı okul ve kurum yönetimi, etkili bir ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulması, somut verilere dayalı izleme ve değerlendirme, kalite güvence sistemlerinin inşası gibi hususlar ön plana çıkmaktadır.
118. Mesleki ve teknik eğitimin hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla örgün, yaygın ve meslek içi eğitimler temelinde bütünsel olarak ele alınması, paydaşların süreçteki rolleri ve sorumluluklarının belirlenerek etkin katılımının sağlanması, sistemin işleyişi ve ortaya çıkarması beklenen sonuçları etkileyen unsurlar dikkate alınarak erişilebilir, etkili, ihtiyaçlara hızlı bir şekilde yanıt veren dinamik bir yapının kurulması ve bu yapının sürdürülebilir kılınması esas amaç olarak ortaya çıkmaktadır.

119.Bu kapsamda üst politika belgelerinde gösterilen temel amaç, politika ve tedbirler doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için atılması planlanan adımlar aşağıda sıralanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin gelecek perspektifi “Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim, Mesleki ve Teknik Eğitimin İyileştirilmesi ve Mesleki ve Teknik Eğitim ile İstihdama Hazırlık” temaları ve bu temalar altında yer alan politika ve stratejilerden oluşmaktadır.

7.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim

Politika

120.Mesleki ve teknik eğitimi daha etkin hale getirerek bireysel ve sektörel ihtiyaçlara cevap verebilen, erişim ve katılım imkânlarını artıran esnek bir sistem oluşturulacaktır.

Stratejiler

121.Mesleki ve teknik eğitim almak isteyen her bireyin erişebileceği ve belge alabileceği eğitim imkânları geliştirilecek, dijital içeriklere açık erişim sağlanacaktır.

- 122.7 ve 8'inci sınıflardan itibaren modüler mesleki eğitim yöntemi ile temel mesleki becerilerden başlayarak bütün bireylerin mesleki eğitime erişimi ve alınan eğitimlerin TYÇ kapsamında eşleştirilmesi sağlanacaktır.
- 123.8'inci sınıf öğrencilerine meslek seçimlerinde teşvik edici olacak beceri ölçme bataryası uygulanması ve çıkan netice çerçevesinde ailelere gerekli rehberlik hizmetinin sağlanması çalışmaları yürütülecek, ailelerin mesleki ve teknik eğitime ilgisini artırıcı faaliyetler gerçekleştirilecektir.
- 124.Akademik eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim dönemi içerisinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında meslek edinme imkânları geliştirilecektir.
- 125.Geçici koruma altındaki bireyler de dâhil olmak üzere ne eğitimde ne de istihdamda olan gençler, mesleki eğitim merkezi programlarına yönlendirilecektir.
- 126.Bağımsız mesleki eğitim merkezlerinin sayıları artırılacak ve mesleklere göre ihtisaslaşması sağlanacaktır.
- 127.Bağımsız mesleki eğitim merkezi bulunmayan yerlere irtibat noktaları kurularak vatandaşların bu hizmete erişimi sağlanacaktır.
- 128.Gençlik ve Spor Bakanlığı ile iş birliği yapılarak öğrencilerin spor alanlarından faydalanması, millî ve manevi değerlerimize yönelik çeşitli organizasyonların yapılması, öğrencilerin gençlik merkezi etkinliklerine katılması gibi çalışmalar yapılacaktır.
- 129.Toplumun bütün mesleklere ihtiyacı olduğu anlayışıyla meslek erbabı kişilerle söyleşiler gerçekleştirilecek ve ulusal yayın organlarında erişime açılacaktır. Aynı zamanda kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerin canlandırılması hususunda farkındalık çalışmaları yürütülecektir.
- 130.Toplumun mesleki ve teknik eğitime olan algısını olumlu yönde değiştirebilmek için meslek sahibi olmanın bireyin hayatına katkısını içerecek şekilde farkındalık çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda kısa filmler, animasyonlar hazırlanacak ve kamu spotları yayınlanacaktır.
- 131.Meslek alanlarına özgü bölgesel, ulusal ve uluslararası yarışmalar düzenlenecektir.
- 132.Ulusal düzeyde öğrenci değişim programları geliştirilerek öğrenciler arası mesleki ve kültürel etkileşim sağlanacaktır.
- 133.Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerine başarı bursu veren kurum ve kuruluşların yatırım teşvikleri ve devlet desteklerine erişimi sağlanacaktır.
- 134.11'inci sınıftan itibaren mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektörün bir araya geleceği kariyer fuarları düzenlenecektir.
- 135.İlköğretimden itibaren öğrenciler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerine İŞKUR iş ve meslek danışmanları aracılığıyla mesleki eğitim farkındalık çalışmaları yapılacaktır.

7.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde İyileştirme

Politika

136.Sosyal ve ekonomik sektörlerle sıkı bir iş birliği içinde mesleki yeterliliği, ahilik kültürünü, mesleki ahlakı ve değerleri benimseyen; yenilikçi, girişimci, üretken ve ekonomiye katma değer sağlayan yetkin iş gücü yetiştirilecektir.

Stratejiler

7.2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğretmen İhtiyacı

137.Atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin genç meslektaşlarına bilgi, deneyim ve kültür aktarımını kesintisiz devam ettirebilmek amacıyla meslek alanlarına göre öğretmen alım kontenjanları stratejik artırılabacaktır.

138.Okul müdürlerinin atölye ve laboratuvar öğretmenlerinden seçilmesi, ilk defa okul müdürü olarak atanacaklara tecrübeli müdür rehber yönetici belirlenmesi ve okul müdürlerinin profesyonel yönetim becerileri ile donatılması sağlanacaktır.

139.Öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimini güçlendirmek için sektörel mükemmeliyet merkezleri oluşturulacaktır.

140.Meslek kuruluşları ile yapılacak iş birliği protokolleri kapsamında öğretmenlerin sektör deneyimi kazanması sağlanacaktır.

141.İş yerlerinde meslek erbabı usta, teknisyen, tekniker ve mühendislerin atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile mesleki buluşmaları teşvik edilecektir.

142.Ulusal düzeyde öğretmen değişim programları geliştirilerek mesleki tecrübe aktarımı sağlanacaktır.

143.Devamlı hizmet üretimi yapan okul eklentilerinde (uygulama oteli, atölye vb) ihtiyaca göre daimî personelin istihdam edilebilmesi için kadro oluşturulacaktır.

144.Öğretmenlerinin yetiştirilmesinde dijital ve yeşil dönüşüm başta olmak üzere çağın gereklerine uygun müfredatın, altyapının ve staj imkânlarının geliştirilmesi sağlanacaktır.

7.2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğretim Programları

145.Ahilik kültürü temelinde öğrencilerin millî ve manevi değerlere duyarlılıkları artırılacak, fütüvvet ehli mezunların iş hayatında bulunmalarını sağlamak amacıyla ülke genelinde ahilik hareketi oluşturulacaktır.

146.Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin sanatsal, sportif, sosyal ve bilimsel yetkinlikleri geliştirilecek, estetik algıları güçlendirilecek ve ulusal ve uluslararası görünürlükleri artırılacaktır.

147.12. Kalkınma Planında belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere iş gücü piyasasının güncel ihtiyaçlarına uygun nitelikli insan kaynağı yetiştirecek alan ve dallar açılacaktır.

- 148.Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında uygulanan endüstriyel alanların mekanik ve dijital tarıma katkısı artırılacaktır.
- 149.Sağlıklı gıdaya erişimi sağlamak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ile iş birliği geliştirilerek tarım alanında eğitimler yaygınlaştırılacaktır.
- 150.Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlık hizmetleri alanı altında sağlıklı yaşam teknisyenliği, diş protez teknisyenliği, eczane işletme teknisyenliği dalları ile kimya teknolojisi alanı altında ilaç üretim teknisyenliği dalı oluşturulacaktır.
- 151.Sağlıklı yaşam kültürünü yaygınlaştırmak amacı ile sağlık hizmetleri alanı olan mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlıklı yaşam ile ilgili olarak diğer okullara hamilik yapması sağlanacaktır.
- 152.Okulların döner sermaye çalışmaları eğitim ve öğretim sürecinin destekleyicisi olarak tasarlanacak ve merkezî takip sistemi kurulacaktır.
- 153.Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin her birinin girişimci adayı kabulü ile girişimcilik, finans, iletişim, işletme yönetimi ve kriz yönetimi yeterlilikleri artırılacak ve finans kaynaklarına erişimleri kolaylaştırılacak, teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.
- 154.Meslek alanı (tarım, konaklama ve seyahat hizmetleri, yiyecek içecek hizmetleri, denizcilik, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı vb.) şartlarına göre dönemsel yoğunlaştırılmış eğitim uygulamaları geliştirilecektir.
- 155.Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından gelen ve benzer bölümlerde yükseköğrenime başlayan öğrencilerin yükseköğretim kurumunca oluşturulacak bir komisyon tarafından bir önceki öğrenimleri değerlendirilerek, mesleki eğitimden gelen öğrenciler ile akademik ağırlıklı liselerden gelen öğrencilere farklı ağırlıkta programlar tasarlanacaktır.
- 156.İlgili kurum tarafından belirlenen geleceğin meslekleri projeksiyonları doğrultusunda öğretim programları güncel tutulacaktır.
- 157.Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde öğretim programları, ders materyali, eğitim araçları, dijital içerikler sektörle iş birliği içerisinde dijital ve yeşil beceriler doğrultusunda hazırlanacak/güncellenecektir.
- 158.Mesleki ve teknik eğitimde mesleğe özgü yabancı dil eğitimine ağırlık verilecektir.
- 159.Mesleki ve teknik Anadolu lisesi çerçeve öğretim programlarındaki ders içerikleri/meslek modülleri TYÇ 2., 3. ve 4. seviye UMS ve UY ile ilişkilendirilecektir.

7.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim Ortamlarının ve Öğrenme Süreçlerinin İyileştirilmesi

- 160.Eğitim ortamları, modern laboratuvar, atölye ve simülasyon imkânlarıyla donatılarak öğrencilere gerçekçi ve etkili öğrenme fırsatları sunulacak, ortak kullanıma yönelik Beceri Eğitim Merkezleri modeli çalışılacaktır.

161. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla işletme ekosistemi içinde eğitim almasını sağlamak ve eğitim ortamlarını güncel teknoloji ile buluşturmak için “sektör içi okul” ve “sektöre entegre okul” benzeri iş birliği modelleri oluşturulacaktır.
162. OSB’lerin kuruluş aşamasında pansiyonlu mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu ile birlikte planlanarak okul ve pansiyon binaları OSB yönetimince yapılacak ve bu konunun standart hale gelmesi için çalışma yürütülecektir. (Kamuya ait konaklama imkânları kullanılarak öncelikle pilot olarak hayata geçirilecek, konaklama giderleri işsizlik fonundan karşılanacaktır.)
163. Eğitim ortamları ve çevre şartları yeterli olmayan okullardaki öğrencilerin diğer illerde şartları uygun okullarda eğitim alabilmesi sağlanacak, ‘bölge mesleki ve teknik Anadolu lisesi’ uygulaması geliştirilecek ve okullar birbirleri ile ilişkilendirilecektir.
164. Eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve yeni teknolojik imkânlarla buluşturulması için ilgili sektörlerle iş birliği protokolleri yaygınlaştırılacaktır.
165. Mesleki ve teknik eğitim süreci ve okulları, oluşturulacak standartlar doğrultusunda iç tetkik mekanizmasıyla sürekli iyileştirilecektir.
166. Uluslararası finans kaynaklarının aktif kullanılması sağlanacaktır.
167. Ulusal ajans ve kalkınma ajansları projelerinde fasıl açılacak veya tema belirlenecektir.
168. İşletmede mesleki eğitim güvenliği konusunda gerekli şartları sağlamayan iş yerlerine mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu öğrencileri eğitim için gönderilmeyecek ve ilgili kanunlardaki ceza yaptırımlarının uygulanması konusunda kamuoyu bilgilendirilecektir.
169. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin staj, işletmede mesleki eğitim ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalığını artıracak faaliyetler geliştirilecektir.
170. OSB içinde ve dışında açılan özel mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanan teşvik mekanizmaları etkinliği artıracak şekilde gözden geçirilerek belirlenen kalite standartları gözetilerek verilecektir.
171. Mesleki ve teknik öğretim kurumlarında öğrencilerin okula aidiyetini güçlendirici, mesleğine ilgisini artırıcı etkinlikler ve iş birlikleri geliştirilecektir.

7.3. Mesleki ve Teknik Eğitim ile İstihdama Hazırlık

Politika

172. Mesleki ve teknik eğitimde; eğitim, üretim ve istihdam arasındaki etkileşim güçlendirilecek ve uluslararası düzeyde iş birliği ile deneyim paylaşımı yapılacaktır.

Stratejiler

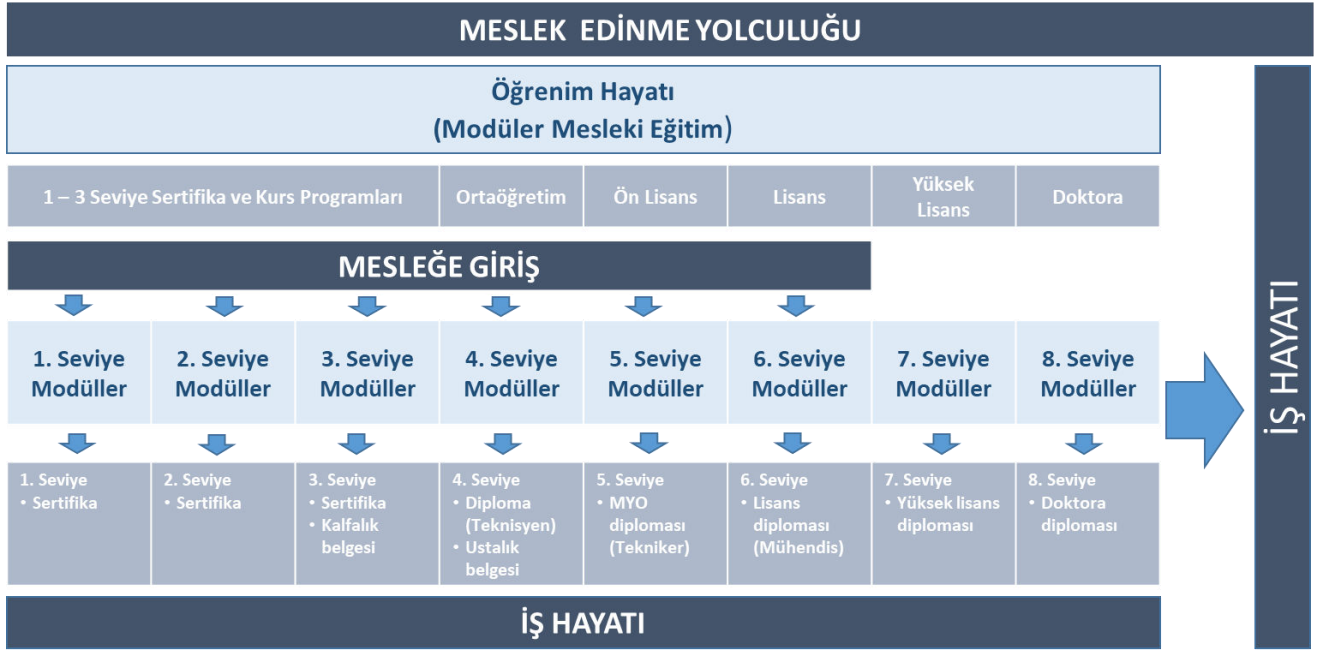
173. İşletmelerde mesleki eğitimde öğrencilerin mesleklerine uygun alanlarda çalışmalar yapmasının sağlanması için okul koordinatör öğretmenleri ve iş müfettişleri tarafından

etkili denetimlerin ve yaptırımların uygulanması için teftiş modeli geliştirilecek ve ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemeleri hayata geçirilecektir.

- 174.Öğrenci, öğretmen ve işletme sahiplerinin işletmelerde mesleki eğitim ve staj uygulamaları kapsamında birbirini değerlendirebileceği dijital bir platform kurulacaktır. İşletmelere öğrenci gönderme süreci bu değerlendirme sonuçlarına göre sürekli yeniden değerlendirilecektir.
- 175.Sektör çalışanlarının mesleki becerilerini, meslek etiği ve iş pedagojisi yetkinliklerini güncellemek amacıyla usta öğreticilere ve ustalara yönelik eğitim programları düzenlenecek ve iş birlikleri geliştirilecektir.
- 176.Sektörel kümelenmeler dikkate alınarak, Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi kapsamında ihtisaslaşan üniversiteler ile iş birliği doğrultusunda okulların ilgili alan ve dallarda ihtisaslaşması sağlanacaktır. İhtisaslaşan okulların adları buna göre yeniden düzenlenecektir.
- 177.Bireylerin daha geniş becerilerle istihdama geçmesini sağlamak amacıyla mesleklerin küçük görevlere bölünmesinin önüne geçilecek, ihtiyaç duyulan ihtisas becerilerine yönelik sertifika programları geliştirilecektir.
- 178.Ulusal ve bölge ülkelerinin katılımı ile uluslararası mesleki beceri yarışması düzenlenecektir.
- 179.Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin uluslararası şirketlerde işletmelerde mesleki eğitim yapması sağlanacak ve öğrencilerin mesleki eğitime katılımı için mevzuat çalışmaları yürütülecektir.
- 180.İstihdama erişimi artırmak amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında sertifika ve kurs programları yaygınlaştırılacak, bu faaliyetler Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü uhdesinde yürütülecek, bütün diğer kamu kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri tek bir merkezden koordine edilecek ve veri tabanı oluşturulacaktır.
- 181.Mesleki eğitim ile ilgili uluslararası kuruluşlarla iş birlikleri güçlendirilecektir. Ayrıca Anadolu'nun merkez olduğu uluslararası mesleki ve teknik eğitim kuruluşları oluşturulacaktır.
- 182.Savunma sanayiindeki gelişmelere bağlı olarak ilgili okulların altyapıları gözden geçirilecek, iş birlikleri geliştirilecektir.
- 183.Deniz ulaşımı ve lojistiğinin eğitimine ilişkin uluslararası iş birlikleri geliştirilecektir. Uluslararası deniz hukukuna ilişkin mevzuat taranarak ilgili okulların bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
- 184.Mesleki ve teknik eğitim alanında elde edilen tecrübe, "Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Modeli" olarak tasarlanacak, dost ve kardeş ülkelerle paylaşılacak, ortak işletilen okul modelleri geliştirilecektir.

- 185.Öğrenci, kursiyer ve öğretmen eğitimlerine yönelik mesleki ve teknik eğitim kataloğu oluşturularak ulusal ve uluslararası görünürlüğü sağlanacak, sosyal ve dijital ortamlarda paylaşılacaktır.
- 186.Ulusal ve uluslararası düzeyde mesleki ve teknik eğitim hizmeti satışı için imkânlar oluşturulacaktır.
- 187.Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarının mezunlarının takip edilebilmesi için MEB, YÖK, TÜİK, İŞKUR, SGK ve MYK verilerinin birleştirilerek veri tabanının oluşturulması sağlanacaktır.
- 188.Kalfa, usta ve teknisyen ünvanları öncelikli olmak üzere çalışma hayatında meslek içi görev hiyerarşisine ilişkin düzenleme yapılacak ve farkındalık artırıcı faaliyetler geliştirilecektir.
- 189.İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının etkin ve verimli çalışması için bilgilendirme toplantıları yapılacak ve ilgili bakanlıklar arası koordinasyon mekanizması kurulacaktır.
- 190.Mezunların mesleklerine uygun alanlarda istihdam edilebilmesi için İŞKUR ile iş birliği geliştirilecektir.
- 191.Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamında eğitimlerine uygun asgari ücret veya özlük haklarının iyileştirilmesi politikası geliştirilecektir.
- 192.İstihdamda karşılığı olmayan yükseköğretim programlarının kademeli olarak başta dijitalleşme, bilişim ve yapay zekâ ağırlıklı programlar olmak üzere istihdam odaklı programlara dönüştürülmesine devam edilecektir.
- 193.İstihdam ve girişimcilik teşvikleri, meslek lisesi mezunu olanları önceleyecek şekilde yeniden kurgulanacaktır.
- 194.Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlık alanından mezun olan öğrencilere yönelik mezuniyet sonrası istihdam fırsatları geliştirilecektir.
- 195.Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknokentlerin nitelikli iş gücü ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla İŞKUR ile birlikte yeni iş birliği modeli geliştirilerek üniversitelerin kapasitelerinin mesleki eğitime katkısı sağlanacaktır.
- 196.Temininde güçlük çekilen meslekler başta olmak üzere özel sektörün nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla işbaşı eğitimini önceleyen yaklaşımla yoğunlaştırılmış mesleki eğitim verilmek suretiyle özel sektörün kapasitesi de mesleki eğitimde kullanılacaktır.

Şekil 6. Modüler Yapı

8. İzleme ve Değerlendirme

197. Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi'nin etkin bir şekilde uygulanabilmesi, katma değer oluşturabilmesi ve belirlenmiş amaç ve hedeflere ulaşabilmesi için her yıl ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla yıllık değerlendirme toplantısı yapılacaktır. İzleme ve değerlendirme çalışmalarının sekretaryası Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne yürütülecektir.

Kaynaklar

- Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun (3795 S.K.), T.C. Resmî Gazete, 21226, 2 Mayıs1992.
- Mesleki Eğitim Kanunu (3308 S.K.), T.C. Resmî Gazete, 19139,19 Haziran 1986.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.), T.C. Resmî Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6287 S.K.), T.C. Resmî Gazete, 28261, 11 Nisan 2012.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. *Resmî Gazete*, 28758, 7 Eylül 2013. (18.09.2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18812&MevzuatTur=7&MevzuatTip=5> adresinden ulaşılmıştır).
- MYK (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. Ankara.
- MEB (2023). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2022/2023*. (04.10.2023 tarihinde https://sqb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=508 adresinden ulaşılmıştır).
- OECD (2020). *OECD Employment Outlook 2020: Worker Security and the COVID-19 Crisis*,. Paris: OECD Publishing. doi:<https://doi.org/10.1787/1686c758-en>
- TÜİK (2024). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2023*. (30.04.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684> adresinden ulaşılmıştır).
- TÜİK (2024). *İşgücü İstatistik Sonuçları 2023*. (30.04.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2023-53521> adresinden ulaşılmıştır).
- TÜİK (2024). *İstatistiklerle Çocuk, 2024*. (30.04.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2023-53679> adresinden ulaşılmıştır.)
- TÜİK (2023) *Uluslararası Göç İstatistikleri, 2022*. (11.11.2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2022-49457> adresinden ulaşılmıştır.)
- YÖK (2023). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023*. (12.11.2023 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.)

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi Stratejiler ve Sorumluluk Tablosu

TEMA 1: MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME ERİŞİM				
Politika	Alt Tema	Strateji	Sorumlu Kurum/Kuruluş	İlgili Kurum/Kuruluş
Mesleki ve teknik eğitimi daha etkin hale getirerek bireysel ve sektörel ihtiyaçlara cevap verebilen, erişim ve katılım imkânlarını artıran esnek bir sistem oluşturulacaktır.	1.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim	1.1.1. Mesleki ve teknik eğitim almak isteyen her bireyin erişebileceği ve belge alabileceği eğitim imkânları geliştirilecek, dijital içeriklere açık erişim sağlanacaktır.	MEB	
		1.1.2. 7 ve 8 inci sınıflardan itibaren modüler mesleki eğitim yöntemi ile temel mesleki becerilerden başlayarak bütün bireylerin mesleki eğitime erişimi ve alınan eğitimlerin TYÇ kapsamında eşleştirilmesi sağlanacaktır.	MEB	MYK
		1.1.3. 8'inci sınıf öğrencilerine meslek seçimlerinde teşvik edici olacak beceri ölçme bataryası uygulanması ve çıkan netice çerçevesinde ailelere gerekli rehberlik hizmetinin sağlanması çalışmaları yürütülecek, ailelerin mesleki ve teknik eğitime ilgisini artırıcı faaliyetler gerçekleştirilecektir.	MEB	
		1.1.4. Akademik eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim dönemi içerisinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında meslek edinme imkânları geliştirilecektir.	MEB	
		1.1.5 Geçici koruma altındaki bireyler de dâhil olmak üzere ne eğitimde ne de istihdamda olan gençler, mesleki eğitim merkezi programlarına yönlendirilecektir.	MEB	ÇSGB STB İŞKUR
		1.1.6. Bağımsız mesleki eğitim merkezlerinin sayıları artırılacak ve mesleklere göre ihtisaslaşması sağlanacaktır.	MEB	
		1.1.7. Bağımsız mesleki eğitim merkezi bulunmayan yerlere irtibat noktaları kurularak vatandaşların bu hizmete erişimi sağlanacaktır.	MEB	STB OSBÜK
		1.1.8 Gençlik ve Spor Bakanlığı ile iş birliği yapılarak öğrencilerin spor alanlarından faydalanması, millî ve manevi değerlerimize yönelik çeşitli organizasyonların yapılması, öğrencilerin gençlik merkezi etkinliklerine katılması gibi çalışmalar yapılacaktır.	GSB	MEB

	1.1.9. Toplumun bütün mesleklere ihtiyacı olduğu anlayışıyla meslek erbabı kişilerle söyleşiler gerçekleştirilecek ve ulusal yayın organlarında erişime açılacaktır. Aynı zamanda kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerin canlandırılması hususunda farkındalık çalışmaları yürütülecektir.	TRT RTÜK	MEB
	1.1.10. Toplumun mesleki ve teknik eğitime olan algısını olumlu yönde değiştirebilmek için meslek sahibi olmanın bireyin hayatına katkısını içerecek şekilde farkındalık çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda kısa filmler, animasyonlar hazırlanacak ve kamu spotları yayınlanacaktır.	TRT RTÜK	MEB
	1.1.11. Meslek alanlarına özgü bölgesel, ulusal ve uluslararası yarışmalar düzenlenecektir.	MEB	ÇSGB TİKA YTB Meslek Kuruluşları
	1.1.12. Ulusal düzeyde öğrenci değişim programları geliştirilerek öğrenciler arası mesleki ve kültürel etkileşim sağlanacaktır.	MEB	İçişleri Bakanlığı
	1.1.13. Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerine başarı bursu veren kurum ve kuruluşların yatırım teşvikleri ve devlet desteklerine erişimi sağlanacaktır.	SBB İŞKUR	MEB STB Meslek Kuruluşları
	1.1.14. 11'inci sınıftan itibaren mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektörün bir araya geleceği kariyer fuarları düzenlenecektir.	MEB	TESK TOBB Meslek Kuruluşları
	1.1.15. İlköğretimden itibaren öğrenciler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerine İŞKUR iş ve meslek danışmanları aracılığıyla mesleki eğitim farkındalık çalışmaları yapılacaktır.	MEB İŞKUR	

TEMA 2: MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE İYİLEŞTİRME				
Politika	Alt Tema	Strateji	Sorumlu Kurum/Kuruluş	İlgili Kurum/Kuruluş
Sosyal ve ekonomik sektörlerle sıkı bir iş birliği içinde, mesleki yeterliliği, ahilik kültürünü, mesleki ahlakı ve değerleri benimseyen; yenilikçi, girişimci, üretken ve ekonomiye katma değer sağlayan yetkin iş gücü yetiştirilecektir.	2.1. Öğretmen İhtiyacı	2.1.1. Atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin genç meslektaşlarına bilgi, deneyim ve kültür aktarımını kesintisiz devam ettirebilmek amacıyla meslek alanlarına göre öğretmen alım kontenjanları stratejik artırılabacaktır.	MEB	HMB
		2.1.2. Okul müdürlerinin atölye ve laboratuvar öğretmenlerinden seçilmesi, ilk defa okul müdürü olarak atanacaklara tecrübeli müdür rehber yönetici belirlenmesi ve okul müdürlerinin profesyonel yönetim becerileri ile donatılması sağlanacaktır.	MEB	
		2.1.3. Öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimini güçlendirmek için sektörel mükemmeliyet merkezleri oluşturulacaktır.	MEB	ÇSGB STB Meslek Kuruluşları
		2.1.4. Meslek kuruluşları ile yapılacak iş birliği protokolleri kapsamında öğretmenlerin sektör deneyimi kazanması sağlanacaktır.	MEB	TESK TOBB Meslek Kuruluşları
		2.1.5. İş yerlerinde meslek erbabı usta, teknisyen, tekniker ve mühendislerin atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile mesleki buluşmaları teşvik edilecektir.	MEB	TESK TOBB Meslek Kuruluşları
		2.1.6. Ulusal düzeyde öğretmen değişim programları geliştirilerek mesleki tecrübe aktarımı sağlanacaktır.	MEB	İçişleri Bakanlığı
		2.1.7. Devamlı hizmet üretimi yapan okul eklentilerinde (uygulama oteli, atölye vb.) ihtiyaca göre daimî personelin istihdam edilebilmesi için kadro oluşturulacaktır.	MEB	HMB
		2.1.8. Öğretmenlerin yetiştirilmesinde dijital ve yeşil dönüşüm başta olmak üzere çağın gereklerine uygun müfredatın, altyapının ve staj imkânlarının geliştirilmesi sağlanacaktır.	MEB YÖK	

2.2 Öğretim Programları	2.2.1. Ahilik kültürü temelinde öğrencilerin millî ve manevi değerlere duyarlılıkları artırılacak, fütüvvet ehli mezunların iş hayatında bulunmalarını sağlamak amacıyla ülke genelinde ahilik hareketi oluşturulacaktır.	MEB STB Ticaret Bakanlığı	
	2.2.2. Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin sanatsal, sportif, sosyal ve bilimsel yetkinlikleri geliştirilecek, estetik algıları güçlendirilecek ve ulusal ve uluslararası görünürlükleri artırılacaktır.	MEB	
	2.2.3. 12. Kalkınma Planında belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere işgücü piyasasının güncel ihtiyaçlarına uygun nitelikli insan kaynağı yetiştirecek alan ve dallar açılacaktır.	MEB	STB
	2.2.4. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında uygulanan endüstriyel alanların mekanik ve dijital tarıma katkısı artırılacaktır.	MEB	TOB
	2.2.5. Sağlıklı gıdaya erişimi sağlamak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ile iş birliği geliştirilerek tarım alanında eğitimler yaygınlaştırılacaktır.	MEB	TOB
	2.2.6. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlık hizmetleri alanı altında sağlıklı yaşam teknisyenliği, diş protez teknisyenliği, eczane işletme teknisyenliği dalları ile kimya teknolojisi alanı altında ilaç üretim teknisyenliği dalı oluşturulacaktır.	MEB	Sağlık Bakanlığı
	2.2.7. Sağlıklı yaşam kültürünü yaygınlaştırmak amacı ile sağlık hizmetleri alanı olan mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlıklı yaşam ile ilgili olarak diğer okullara hamilik yapması sağlanacaktır.	MEB	
	2.2.8. Okulların döner sermaye çalışmaları eğitim ve öğretim sürecinin destekleyicisi olarak tasarlanacak ve merkezî takip sistemi kurulacaktır.	MEB	HMB
	2.2.9. Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin her birinin girişimci adayı kabulü ile girişimcilik, finans, iletişim, işletme yönetimi ve kriz yönetimi yeterlilikleri artırılacak ve finans kaynaklarına erişimleri kolaylaştırılacak, teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.	MEB KOSGEB	HMB SBB
	2.2.10. Meslek alanı (tarım, konaklama ve seyahat hizmetleri, yiyecek içecek hizmetleri, denizcilik, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı vb.) şartlarına göre dönemsel yoğunlaştırılmış eğitim uygulamaları geliştirilecektir.	MEB	
	2.2.11. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından gelen ve benzer bölümlerde yükseköğrenime başlayan öğrencilerin yükseköğretim kurumunca oluşturulacak bir komisyon tarafından bir önceki öğrenimleri değerlendirilerek, mesleki eğitimden gelen öğrenciler ile akademik ağırlıklı liselerden gelen öğrencilere farklı ağırlıkta programlar tasarlanacaktır.	YÖK	MEB

		2.2.12. İlgili kurum tarafından belirlenen geleceğin meslekleri projeksiyonları doğrultusunda öğretim programları güncel tutulacaktır.	MEB	İŞKUR
		2.2.13. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde öğretim programları, ders materyali, eğitim araçları, dijital içerikler sektörle iş birliği içerisinde dijital ve yeşil beceriler doğrultusunda hazırlanacak/güncellenecektir.	MEB YÖK	İŞKUR MYK
		2.2.14. Mesleki ve teknik eğitimde mesleğe özgü yabancı dil eğitimine ağırlık verilecektir.	MEB	
		2.2.15. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi çerçeve öğretim programlarındaki ders içerikleri/meslek modülleri TYÇ 2., 3. ve 4. seviye UMS ve UY ile ilişkilendirilecektir.	MEB	MYK
	2.3. Eğitim Ortamları ve Öğrenme Süreçlerinin İyileştirilmesi	2.3.1. Eğitim ortamları, modern laboratuvar, atölye ve simülasyon imkânlarıyla donatılarak öğrencilere gerçekçi ve etkili öğrenme fırsatları sunulacak, ortak kullanıma yönelik Beceri Eğitim Merkezleri modeli çalışılacaktır.	MEB	ÇSGB STB TOBB KOSGEB OSBÜK Meslek Kuruluşları
		2.3.2. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla işletme ekosistemi içinde eğitim almasını sağlamak ve eğitim ortamlarını güncel teknoloji ile buluşturmak için "sektör içi okul" ve "sektöre entegre okul" benzeri iş birliği modelleri oluşturulacaktır.	MEB	ÇSGB OSBÜK Meslek Kuruluşları
		2.3.3. OSB'lerin kuruluş aşamasında pansiyonlu mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu ile birlikte planlanarak okul ve pansiyon binaları OSB yönetimince yapılacak ve bu konunun standart hale gelmesi için çalışma yürütülecektir. (Kamuya ait konaklama imkânları kullanılarak öncelikle pilot olarak hayata geçirilecek, konaklama giderleri işsizlik fonundan karşılanacaktır.)	STB	MEB İŞKUR
		2.3.4. Eğitim ortamları ve çevre şartları yeterli olmayan okullardaki öğrencilerin diğer illerde şartları uygun okullarda eğitim alabilmesi sağlanacak, 'bölge mesleki ve teknik Anadolu lisesi' uygulaması geliştirilecek ve okullar birbirleri ile ilişkilendirilecektir.	MEB	
		2.3.5. Eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve yeni teknolojik imkânlarla buluşturulması için ilgili sektörlerle iş birliği protokolleri yaygınlaştırılacaktır.	MEB	TESK TOBB Meslek Kuruluşları
		2.3.6. Mesleki ve teknik eğitim süreci ve okulları, oluşturulacak standartlar	MEB	

	doğrultusunda iç tetkik mekanizmasıyla sürekli iyileştirilecektir.		
	2.3.7. Uluslararası finans kaynaklarının aktif kullanılması sağlanacaktır.	MEB	ÇSGB HMB
	2.3.8. Ulusal ajans ve kalkınma ajansları projelerinde fasıl açılacak veya tema belirlenecektir.	STB Ulusal Ajans	MEB
	2.3.9. İşletmede mesleki eğitim güvenliği konusunda gerekli şartları sağlamayan iş yerlerine mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu öğrencileri eğitim için gönderilmeyecek ve ilgili kanunlardaki ceza yaptırımlarının uygulanması konusunda kamuoyu bilgilendirilecektir.	ÇSGB MEB	
	2.3.10. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin staj, işletmede mesleki eğitim ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalığını artıracak faaliyetler geliştirilecektir.	ÇSGB	MEB
	2.3.11. OSB içinde ve dışında açılan özel mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanan teşvik mekanizmaları etkinliği artıracak şekilde gözden geçirilerek belirlenen kalite standartları gözetilerek verilecektir.	HMB	MEB SBB
	2.3.12. Mesleki ve teknik öğretim kurumlarında öğrencilerin okula aidiyetini güçlendirici, mesleğine ilgisini artırıcı etkinlikler ve iş birlikleri geliştirilecektir.	MEB	

TEMA 3: MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM İLE İSTİHDAMA HAZIRLIK				
Politika	Alt Tema	Strateji	Sorumlu Kurum/Kuruluş	İlgili Kurum/Kuruluş
Mesleki ve teknik eğitimde; eğitim, üretim ve istihdam arasındaki etkileşim güçlendirilecek ve uluslararası düzeyde iş birliği ile deneyim paylaşımı yapılacaktır.	3.1. Mesleki ve Teknik Eğitim ile İstihdama Hazırlık	3.1.1. İşletmelerde mesleki eğitimde öğrencilerin mesleklerine uygun alanlarda çalışmalar yapmasının sağlanması için okul koordinatör öğretmenleri ve iş müfettişleri tarafından etkili denetimlerin ve yaptırımların uygulanması için teftiş modeli geliştirilecek ve ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemeleri hayata geçirilecektir.	ÇSGB	MEB
		3.1.2. Öğrenci, öğretmen ve işletme sahiplerinin işletmelerde mesleki eğitim ve staj uygulamaları kapsamında birbirini değerlendirebileceği dijital bir platform kurulacaktır. İşletmelere öğrenci gönderme süreci bu değerlendirme sonuçlarına göre sürekli yeniden değerlendirilecektir.	MEB	ÇSGB
		3.1.3. Sektör çalışanlarının mesleki becerilerini, meslek etiği ve iş pedagojisi yetkinliklerini güncellemek amacıyla usta öğreticilere ve ustalara yönelik eğitim programları düzenlenecek ve iş birlikleri geliştirilecektir.	MEB Meslek Kuruluşları	ÇSGB
		3.1.4. Sektörel kümelenmeler dikkate alınarak, Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi kapsamında ihtisaslaşan üniversiteler ile iş birliği doğrultusunda okulların ilgili alan ve dallarda ihtisaslaşması sağlanacaktır. İhtisaslaşan okulların adları buna göre yeniden düzenlenecektir.	MEB	YÖK
		3.1.5. Bireylerin daha geniş becerilerle istihdama geçmesini sağlamak amacıyla mesleklerin küçük görevlere bölünmesinin önüne geçilecek, ihtiyaç duyulan ihtisas becerilerine yönelik sertifika programları geliştirilecektir.	MEB	
		3.1.6. Ulusal ve bölge ülkelerinin katılımı ile uluslararası mesleki beceri yarışması düzenlenecektir.	MEB	TİKA YTB
		3.1.7. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin uluslararası şirketlerde işletmelerde mesleki eğitim yapması sağlanacak ve öğrencilerin mesleki eğitime katılması için mevzuat çalışmaları yürütülecektir.	MEB	Ticaret Bakanlığı TİKA
		3.1.8. İstihdama erişimi artırmak amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında sertifika ve kurs programları yaygınlaştırılacak, bu faaliyetler Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü uhdesinde yürütülecek, bütün diğer kamu kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri tek bir merkezden koordine edilecek ve veri tabanı oluşturulacaktır.	MEB	İçişleri Bakanlığı İŞKUR MYK YÖK

				TBB
		3.1.9. Mesleki eğitim ile ilgili uluslararası kuruluşlarla iş birlikleri güçlendirilecektir. Ayrıca Anadolu'nun merkez olduğu uluslararası mesleki ve teknik eğitim kuruluşları oluşturulacaktır.	MEB	Dışişleri Bakanlığı
		3.1.10. Savunma sanayiindeki gelişmelere bağlı olarak ilgili okulların altyapıları gözden geçirilecek, iş birlikleri geliştirilecektir.	MEB	SSB
		3.1.11. Deniz ulaşımı ve lojistiğinin eğitimine ilişkin uluslararası iş birlikleri geliştirilecektir. Uluslararası deniz hukukuna ilişkin mevzuat taranarak ilgili okulların bilgilendirilmesi sağlanacaktır.	MEB	UAB
		3.1.12. Mesleki ve teknik eğitim alanında elde edilen tecrübe, "Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Modeli" olarak tasarlanacak, dost ve kardeş ülkelerle paylaşılacak, ortak işletilen okul modelleri geliştirilecektir.	MEB	Dışişleri Bakanlığı TİKA YTB
		3.1.13. Öğrenci, kursiyer ve öğretmen eğitimlerine yönelik mesleki ve teknik eğitim kataloğu oluşturularak ulusal ve uluslararası görünürlüğü sağlanacak, sosyal ve dijital ortamlarda paylaşılacaktır.	MEB	TİKA YTB
		3.1.14. Ulusal ve uluslararası düzeyde mesleki ve teknik eğitim hizmeti satışı için imkânlar oluşturulacaktır.	MEB	TİKA
		3.1.15. Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarının mezunlarının takip edilebilmesi için MEB, YÖK, TÜİK, İŞKUR, SGK ve MYK verilerinin birleştirilerek veri tabanının oluşturulması sağlanacaktır.	MEB TÜİK	YÖK İŞKUR SGK MYK
		3.1.16. Kalfa, usta ve teknisyen ünvanları öncelikli olmak üzere çalışma hayatında meslek içi görev hiyerarşisine ilişkin düzenleme yapılacak ve farkındalık artırıcı faaliyetler geliştirilecektir.	ÇSGB	MEB TRT
		3.1.17. İl istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının etkin ve verimli çalışması için bilgilendirme toplantıları yapılacak ve ilgili bakanlıklar arası koordinasyon mekanizması kurulacaktır.	İŞKUR	İçişleri Bakanlığı MEB
		3.1.18. Mezunların mesleklerine uygun alanlarda istihdam edilebilmesi için İŞKUR ile iş birliği geliştirilecektir.	MEB	İŞKUR
		3.1.19. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamında eğitimlerine uygun	ÇSGB	HMB

		asgari ücret veya özlük haklarının iyileştirilmesi politikası geliştirilecektir.		MEB
		3.1.20. İstihdamda karşılığı olmayan yükseköğretim programlarının, kademeli olarak başta dijitalleşme, bilişim ve yapay zekâ ağırlıklı programlar olmak üzere istihdam odaklı programlara dönüştürülmesine devam edilecektir.	YÖK	MEB
		3.1.21. İstihdam ve girişimcilik teşvikleri, meslek lisesi mezunu olanları öneleyecek şekilde yeniden kurgulanacaktır.	STB İŞKUR KOSGEB	MEB SBB
		3.1.22. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin sağlık alanından mezun olan öğrencilere yönelik mezuniyet sonrası istihdam fırsatları geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	MEB
		3.1.23. Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknokentlerin nitelikli iş gücü ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla İŞKUR ile birlikte yeni iş birliği modeli geliştirilerek üniversitelerin kapasitelerinin mesleki eğitime katkısı sağlanacaktır.	STB YÖK	İŞKUR MEB
		3.1.24. Temininde güçlük çekilen meslekler başta olmak üzere özel sektörün nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla işbaşı eğitimini önceleyen yaklaşımla yoğunlaştırılmış mesleki eğitim verilmek suretiyle özel sektörün kapasitesi de mesleki eğitimde kullanılacaktır.	MEB	İŞKUR TESK TOBB Meslek Kuruluşları